

het

ABC *van* PMV

GEÏLLUSTREERD HANDBOEK

EN JAARVERSLAG 2014 • In deze geheel herziene, geïllustreerde versie van haar ABC geeft de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV inzicht in haar activiteiten en verwezenlijkingen van het jaar 2014. Traditiegetrouw geeft dit boekwerk ook op ruimere schaal inzicht in de beweegredenen, focus en doelstellingen van onze organisatie. Zo vormt het een leidraad voor wie wil weten wat PMV drijft en op koers houdt.

PMV • PMV is een doe- en durfbedrijf dat de toekomst van de Vlaamse economie vormgeeft: PMV 'doet' dat als raadgever en 'durft' dat als investeerder. PMV financiert beloftevolle ondernemingen van bij de prille start tot en met de groei en internationalisering en realiseert met en voor de overheid en haar partners projecten die belangrijk zijn voor de welvaart en het welzijn in Vlaanderen.

www.pmv.eu
19-05-2015

A11 • In maart 2014 ging de eerste spade in de grond voor de A11 Brugge. Dit project is een van de zes ontbrekende schakels in het Vlaamse wegennet en het grootste dbfm-wegenisproject tot nog toe in Vlaanderen. Het gaat om de realisatie, inclusief het dertigjarige onderhoud, van de hoofdwegverbinding A11 tussen de gewestwegen N49 en N31, en dit over een traject van twaalf kilometer.

Deze nieuwe autosnelweg zorgt voor een betere verbinding tussen de haven van Zeebrugge en het hinterland.

Door het havenverkeer te scheiden van het lokale verkeer verhogen ook de verkeersveiligheid en de leefbaarheid in de regio. De A11 is ook belangrijk voor een goede ontsluiting van de Oostkust. Tot nu toe verlopen de werken, die zullen duren tot in het najaar van 2017, volgens schema en is ook de hinder beperkt kunnen blijven.

Het project geniet internationaal bijzondere aandacht omwille van de wijze waarop het werd gefinancierd. Dit gebeurde door de inbreng van eigen vermogen door de

private partner Via Brugge en de publieke partner Via-Invest, in combinatie met financiering door middel van obligaties ten belope van 578 miljoen euro.

De financiering is van bij de aanvang van het project volledig gecommitteerd door Allianz Global Investors en de Europese Investeringsbank. Het innovatieve van deze projectobligaties is dat fondsen worden gespreid in de tijd, in functie van de noden. Zij worden tijdens de bouwfase ter beschikking gesteld.

De obligaties kregen een publieke notering op de Luxemburgse beurs en genieten van de innovatieve *Project Bond Credit Enhancement*-garantieregeling van de Europese Investeringsbank en de Europese Commissie. Hiermee wil Europa de realisatie van grote infrastructuurprojecten ondersteunen.

De projectvennootschap, Via A11 nv, is een publiek private samenwerking tussen Via-Invest nv (een dochteronderneming van PMV) en het consortium Via Brugge nv (Ondernemingen Jan De Nul, Algemene Aannemingen Van Laere, Franki Construct, Aswebo, Aclagro en TDP).

Meer informatie over de voortgang van de werken vindt u via de website www.a11verbindt.be

AMINOLABS • In de markt van sportvoeding, dieetproducten en voedingssupplementen is Aminolabs een belangrijke referentie. Het bedrijf groeit snel. In 2013 steeg de omzet met circa 50 % tot 35 miljoen euro. Ook in 2014 slaagde de groep erin om dubbelcijferige groei op te tekenen. Er werken meer dan honderdvijftig mensen in de hypermoderne productievestiging in Hasselt.

PMV verstrekte aan Aminolabs financiering op maat, enerzijds via een Gigarant-waarborg van 1,5 miljoen euro aan huisbankier ING en anderzijds met een achtergestelde lening van 2,5 miljoen euro. Aminolabs kon de lening in 2014 vervroegd terugbetalen. De verdere expansie van de onderneming situeert zich zowel in de Benelux als in exportlanden. Er zijn nu ook kantoren in Dubai en in Eindhoven.

ARATANA THERAPEUTICS •

Niet zo lang geleden heette deze Vlaamse vestiging, actief in de veterinaire biotechnologie, nog Okapi Sciences. Het ontstond in 2008 als spin-off van de KU Leuven. Okapi Sciences haalde toen 8,5 miljoen euro op bij PMV, Fortis Private Equity Arkimedes,

KeBeK Arkiv, Agri Investment Fund, Thuja Capital, Gemma Frisius Fonds en Spinventure.

Het geld diende voor de ontwikkeling van een portfolio aan geneesmiddelen die virale aandoeningen bij dieren behandelen of voorkomen. Deze bedreigen immers de gezondheid van zowel gezelschaps- als nutsdieren.

Er zijn op dit ogenblik echter vrijwel geen antivirale middelen beschikbaar tegen veterinaire infecties. Toch is de markt aanzienlijk en ze groeit elk jaar. Okapi Sciences streefde dan ook naar een belangrijke positie in dit nog vrijwel onontgonnen marktsegment. De bedrijfsstrategie had duidelijk succes. In 2013 licentieerde Okapi Sciences zijn eerste product uit aan Novartis Animal Health. Hiermee belandde het bedrijf op de radar van alle belangrijke spelers in deze markt.

Dit leidde in januari 2014 tot een zeer aantrekkelijk overnamebod van Aratana, een Amerikaanse sectorgroot die noteert op Nasdaq. De overname diende om de productpijplijn van Aratana te verbreden. Dankzij het uitstekende onderzoeksteam van Okapi Sciences, onder leiding van dokter Erwin Blomsma,

Virale aandoeningen bedreigen ook gezelschapsdieren.

kreeg Aratana bovendien extra ontwikkelingscapaciteit in huis.

Het voormalige Okapi Sciences in Heverlee is nu het Europese onderzoeks- en ontwikkelingscentrum van Aratana Therapeutics.

ARCOMET • In 2014 drong zich een fundamentele afbouw van de historische schuldenlast op bij Arcomet, een wereldleider in het verhuren van torenkranen.

Het bedrijf beheert een vloot in Azië, Noord-Amerika en Europa (België, Nederland en Duitsland).

Door de financieel-economische crisis lagen de resultaten van de groep al onder druk sinds 2009. PMV faciliteerde toen een herschikking van de bankfinanciering met een Gigarant-waarborg. Het herstel in de sector bleef echter uit. Eind 2014 vonden men een akkoord om de schulden bij het bestaande

bankenconsortium te regelen en werd de Gigarant-waarborg vrijgegeven. Gigarant en de bestaande aandeelhouders stelden bovendien een lening ter beschikking. Dankzij deze transacties ziet de financiële structuur van Arcomet er weer evenwichtig uit en kan de groep zich nu verder toeleggen op de uitvoering van haar strategisch plan.

ARGEN-X • Het biotechnologiebedrijf arGEN-X uit Zwijnaarde

ontwikkelt biologische medicijnen voor de bestrijding van auto-immuunziekten en kanker op basis van antistoffen van lama's. De onderneming heeft momenteel twee producten in fase 1 klinische studie, waarvan de resultaten bekend zullen worden in de tweede helft van 2015.

Nadat PMV in november 2013 vijf miljoen euro investeerde, kon het vijf jaar oude arGEN-X zijn productontwikkeling uitbreiden en een sterke groei realiseren. Met deze resultaten stapte het bedrijf in juli 2014 naar Euronext Brussel en haalde het daar veertig miljoen euro op.

ARKIMEDES • Met het ARKImedesprogramma is PMV de grootste investeerder in risicokapitaalfondsen die actief zijn in Vlaanderen. Op basis van een uitgebalanceerd selectieproces neemt PMV onrechtstreeks significante minderheidsbelangen in zogenaamde 'Arkiv's'. Dat zijn erkende private investeringsfondsen die deel uitmaken van de ARKImedesregeling.

Een socio-economische impactstudie onder leiding van professor Sophie Manigart toonde in 2014 het belang aan van de verdere ondersteuning van de Vlaamse risicokapitaalindustrie

en bepleitte de uitbreiding van de ARKImedesregeling. Die bleek immers volgens diverse parameters een belangrijke impact te hebben op de Vlaamse durfeconomie*.

Tussen 2005 en 2013 injecteerden de door ARKImedes gefinancierde Arkiv's 189 miljoen euro in 164 ondernemingen. Dit zijn vaak jonge, innovatieve bedrijven. ARKImedes heeft ervoor gezorgd dat Vlaamse risicokapitaalfondsen op een steeds meer professionele manier focussen op dit moeilijke segment. Liefst 60 procent van het aantal ondernemingen zijn kmo's die nog geen drie jaar oud waren

en 25 procent zijn innovatieve start-ups, die vaak actief zijn in hoogtechnologische sectoren zoals informatie- en biotechnologie en die bovendien moeilijk toegang hebben tot klassieke financiering. Een belangrijk aantal startende bedrijven geeft aan dat ze zonder financiering door de Arkiv's niet zouden zijn opgestart. Bij 43 procent van de betrokken ondernemingen resulteerde dit in minstens één en gemiddeld zelfs 2,9 patenten. 39 procent van hun werknemers is immers actief in onderzoek en ontwikkeling. Bovendien is 29 procent onder hen ontstaan als groeigerichte spin-off van onze universiteiten en creëren ze 43 procent van de werkgelegenheid in alle Vlaamse spin-offs.

De ARKImedesregeling werkt ook als een krachtige hefboom voor het ophalen van bijkomende private financiering. Eén euro ARKImedegeld leidde tot maar liefst 7,3 euro totale externe financiering, waarvan 4,4 euro aandelenkapitaal. De ARKImedesregeling mobiliseert dus voornamelijk privaat aandelenkapitaal.

Samen hebben alle portefeuillebedrijven rechtstreeks 1.013 nieuwe jobs gecreëerd, en de motor draait nog steeds. Vermits één hoogtechnologische job gemiddeld vier extra banen met zich meebrengt, leidde ARKImedes volgens de studie tot de creatie van maar liefst 5.065 arbeidsplaatsen. Bij een vergelijking van de kostprijs van de investeringen met de extra opbrengsten en de minder uitgaven voor de overheid dankzij het aantal gecreëerde jobs, bedraagt de terugverdien-

tijd van ARKImedes-Fonds nv 0,7 jaar. (Bij het vergelijkbare ECF VC Catalyst Fund in het Verenigd Koninkrijk bedraagt de terugverdiendtijd maar liefst 3,6 jaar.)

De helft van alle ARKImedesinvesteringen leidde al tot een exit en sommige initiatieven hebben effectief bijgedragen aan de verankering van grote internationale ondernemingen in Vlaanderen. Zo wordt Caliopa het mondiale onderzoekscentrum voor silicon photonics van het Chinese Huawei. En Visys en Okapi Sciences fungeren nu als Europese uitvalsbasis voor een grote internationale groep. Bovendien kunnen stopgezette investeringen sociaaleconomische waarde creëren voor Vlaanderen door de technologie te herbestemmen, zoals bijvoorbeeld gebeurde met Fugeia bij Cargill en met City Live bij Mobile Vikings.

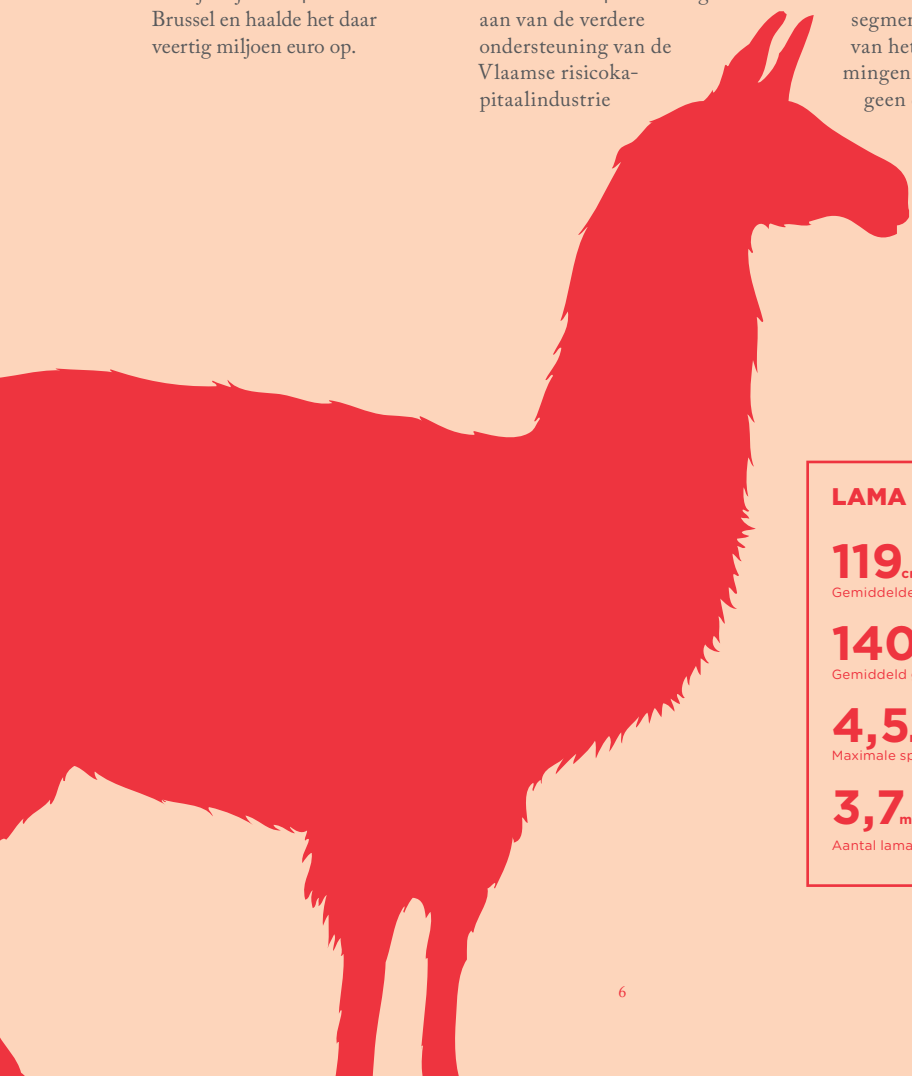
De studie stelt ook vast dat de ARKImedesregeling een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het ondernemerschap in Vlaanderen. Ambitieuze, seriële ondernemers hebben immers mede dankzij ARKImedes nieuwe, beloftevolle bedrijven opgericht zoals Cartagena, Clear2Pay, CMOSIS en NG Data. En sommige succesvolle ondernemers zijn nu ook actieve financiers of coaches geworden, die op hun beurt jonge starters ondersteunen of investeren in risicokapitaalfondsen. Denk maar aan de twee succesvolle Clear2Pay-ondernemers Michel Akkermans (nu Volta Ventures Arkiv) en Jürgen Engels (nu SmartFin Capital), die hun

schouders zetten onder nieuwe risicokapitaalinitiatieven, of aan Davy Kestens (Spark Central), die nu gedreven Vlamingen wegwijs maakt in Silicon Valley.

“Om zijn rol als financier van disruptieve starters verder waar te maken”, besluit professor Manigart, “zal ARKImedes in de toekomst grotere fondsen in de markt moeten zetten. De private risicokapitaalsector financiert immers steeds vaker in een latere fase en is steeds meer afkerig van technologie-risico en van kapitaalintensieve projecten. Grotere Arkiv's moeten het mogelijk maken om de toekomstige portefeuillebedrijven langer te financieren en hen van meer middelen te voorzien, zodat ze over de zogenaamde *equity gap* kunnen worden getild.”

Meer informatie over de ARKImedesregeling vindt u op www.arkimedes.be

* Manigart S., et al: “De ARKImedesregeling I en II: een socio-economische evaluatie” Gent: Vlerick Business School & Universiteit Gent, 2014.

LAMA

119cm

Gemiddelde schofthoogte

140kg

Gemiddeld gewicht

4,5m

Maximale spuwafstand

3,7miljoen

Aantal lama's wereldwijd

BIOCARTIS • Voor dit intussen Mechelse biotechbedrijf rond Rudi Pauwels was 2014 een belangrijk jaar. Biocartis evolueerde namelijk van een onderzoeksgedreven bedrijf naar een commerciële onderneming.

Midden september stelde Biocartis zijn moleculaire diagnosticaplatform Idylla™ en zijn eerste huidkankertest officieel voor aan de buitenwereld. Hiermee zette het bedrijf een belangrijke stap naar de gepersonaliseerde geneeskunde. Patiënten kunnen dan op het juiste moment de correcte diagnose en de aangepaste individuele behandeling krijgen.

Wereldwijd maken al verschillende vooraanstaande klinieken gebruik van Idylla™. Biocartis zal in de loop van 2015 zijn aanbod nog verder uitbreiden met andere oncologische testen.

Bovendien werd in 2014 het oorspronkelijk Zwitserse Biocartis sa ondergebracht in de Belgische Biocartis Group nv. De activiteiten rond Evaluation™, een unieke technologie voor biomarkeranalyse, fuseerden met Pronota nv in de nieuwe vennootschap MyCartis. Biocartis stelt ondertussen bijna tweehonderd mensen tewerk en heeft alle troeven in handen om verder te groeien.

BLUE GATE ANTWERP •

In het zuiden van Antwerpen ligt Blue Gate Antwerp. Dit is een historische brownfield die met de medewerking van PMV wordt herontwikkeld tot een eco-effectief watergebonden bedrijventerrein. De initiatiefnemers dragen duurzaam ondernemen hoog in het vaandel en willen innoveren op het gebied van industrie, onderzoek en ontwikkeling, energie en watergebonden logistiek.

De gesprekken met de private sector voor het vormen van een publiek-private samenwerking zijn volop aan de gang en moeten ten laatste tegen eind 2015 zijn afgerond. Daarna kan de sanering en feitelijke herontwikkeling starten.

Begin 2014 engageerden de stad Antwerpen en Vlaanderen zich om te investeren in een incubator voor duurzame chemie, BlueChem, op deze site. De oplevering van BlueChem is voorzien voor 2017.

In 2014 startten ook de werken voor de aanleg van een watergebonden clusterkade. Een deel van de bestaande kaaimuur wordt uitgebouwd tot een laad- en loskade, die onder meer zal dienen voor de bevoorrading van de site. Naar verwachting zullen er in het begin 220.000 ton goederen per jaar worden geladen en gelost, het equivalent van ongeveer 9.000 vrachtwagens.

Eveneens in 2014 verwelkomde Blue Gate Antwerp het bedrijf Bexco. Deze onderneming heeft een dertigjarige erfpachtovereenkomst gesloten met Blue Gate Antwerp voor een terrein van 1,1 hectare.

Het bedrijf uit Hamme zal er een nieuwe vestiging bouwen voor de productie van touwen voor de offshore-industrie. De nieuwe vestiging moet klaar zijn in juni 2015. Er zal een vijftientigtal werknemers actief zijn. Lees meer op www.bluegateantwerp.be.

Blue Gate Antwerp is een realisatie van de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV, Waterwegen & Zeekanaal, het gemeentelijk stadsontwikkelingsbedrijf AG Vespa en het agentschap Ondernemen & Stadsmarketing/Werk en Economie van de stad Antwerpen. Zij werken samen aan de ontwikkeling en de sanering van het terrein. Het project komt tot stand met financiële steun van Agentschap Ondernemen en Interreg IVB Noordwest-Europa.

BORIT • Dit Geels bedrijf produceert essentiële metalen onderdelen voor brandstofcellen, warmtewisselaars, elektrolysetoepassingen en temperatuurcontrolesystemen. Borit gebruikt hiervoor een unieke, zelf ontwikkelde technologie die *hydroforming* heet. Daarbij bewerkt men plaatstaal onder waterdruk zodat men heel precieze en complexe vormen kan creëren. Het bedrijf blinkt ook uit in het automatisch lassen met hoge precisie en het assembleren van zeer dunne metalen platen. De markt is internationaal en omvat naast klanten in Europa ook belangrijke afnemers in Japan en de Verenigde Staten.

In december 2014 haalde Borit 7,5 miljoen euro op om verder te investeren in zijn

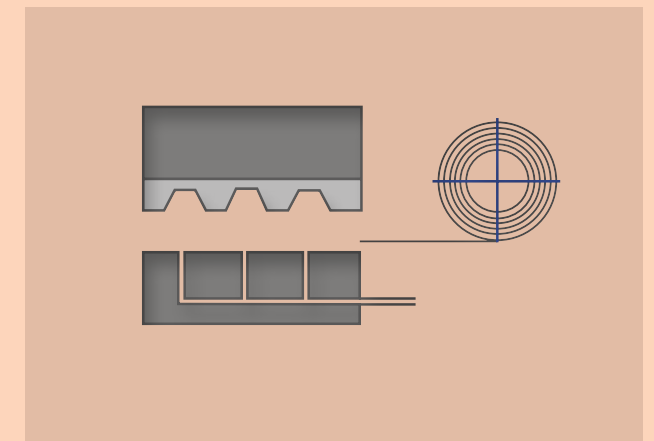
productiefaciliteiten en op die manier de sterke groei van de onderneming te bestendigen. Omdat dit zo'n mooi voorbeeld is van de slimme maakindustrie in Vlaanderen, heeft PMV niet geaarzeld om, samen met de investeringsvennootschap Finindus, deel te nemen aan deze financieringsronde.

BUBBLE POST • De stijgende vraag naar ecologische en performante stadsdistributie is een algemene trend. De in 2012 opgerichte Gentse onderneming Bubble Post speelt daar handig op in. Met cargofietsen en elektrische voertuigen verzorgt zij goederentransport van en naar het centrum vanuit een eigen depot aan de rand van de stad. Deze alternatieve transportmethode biedt een uitweg

voor de lange files, de hoge tijdsdruk en de CO₂-uitstoot in onze binnensteden. Bubble Post biedt e-commercebedrijven, handelaars en distributeurs een voordelige en duurzame oplossing om de eerste en de laatste kilometers in het stadscentrum af te leggen.

Bubble Post groeit snel en wil ook uitbreiden naar andere steden. Om deze ambitie te financieren, voerde het bedrijf in oktober 2014 een kapitaalverhoging door. PMV, Aultmore nv en de huidige aandeelhouders haalden 950.000 euro op voor de opstart van Bubble Post in Antwerpen, Brussel, Kortrijk en Sint-Niklaas. In de komende twaalf maanden plant het bedrijf een verdere expansie naar een twintigtal steden, waaronder ook verschillende in het buitenland.

De unieke hydroforming-technologie van Borit creëert complexe vormen in plaatstaal.

CAMPUS SYNTRA • In 2014 raakte het project Campus Syntra in een stroomversnelling. PMV begeleidt Syntra Antwerpen en Vlaams-Brabant al sinds 2011 in hun zoektocht naar een geschikte locatie voor nieuwe huisvesting op maat. Het project omvat ook een nieuw opleidingscentrum van ongeveer

9.500 m², met parkeergelegenheid voor tweehonderd auto's. Bovendien zijn er kantoren gepland voor de hoofdzetel.

Met de goedkeuring van de bouwaanvraag in februari 2014 en het ondertekenen van de contracten met Immo Berchem X, een projectvennootschap van Iret, in juni van datzelfde jaar, ligt de weg nu vrij voor de realisatie van project X-Antwerpen vlakbij het station van Berchem. De eerstesteenlegging had plaats op 5 december 2014. De oplevering is gepland voor februari 2016.

Voor de financiering van haar ambities put Syntra AB deels uit eigen zak. PMV begeleidde in 2014 bovendien de bankfinanciering op vijftien jaar bij KBC Bank en verleende zelf via haar dochtervennootschap PMV re Vinci een overbruggingskrediet en langetermijnfinanciering op twintig jaar.

Het nog te realiseren gebouw Syntra XA maakt deel uit van dit grootschalige ontwikkelingsproject op de voormalige site van het postsorteercentrum, op wandelafstand van de ingang van het treinstation in Berchem. De nieuwe locatie is dus niet alleen goed bereikbaar met de fiets of de wagen maar ook met het openbaar vervoer.

Het ontwerp is van Stéphane Beel Architecten en heeft met zijn gelijkbenige driehoek een

Celyad bereikt met haar baanbrekende celtherapie voor hartfalen nu ook Chinese patiënten.

atypische vorm, die het gebouw een uitzonderlijk karakter geeft met zeer goede duurzaamheidsscores. Het E-peil bedraagt 48 en de K-waarde is 23.

Wekelijks zullen hier overdag circa vijfhonderd jongeren cursus volgen in de nieuwe leslokalen en ateliers van Syntra. In de avondlessen verwacht men ongeveer 2.200 volwassenen. Syntra biedt dan ook een ruime waaier aan mogelijke beroepsopleidingen. Dat gaat bijvoorbeeld om fotografen, diamantbewerkers, fietsherstellers, tandtechnici, koks of grafici.

CELYAD • Wat eens, onder de naam Cardio3Biosciences, begon als een samenwerking tussen cardiologen van het Onze-Lieve-Vrouweziekenhuis in Aalst met hun collega's van de prestigieuze Mayo Clinic uit Rochester, Minnesota, is ondertussen uitgegroeid tot een beursgenoteerd bedrijf met een marktwaarde van meer dan 300 miljoen euro. Cardio3Biosciences bezit

ondertussen absolute speerpunttechnologie die mee vormgeeft aan de geneeskunde van de toekomst.

PMV is bijzonder verheugd dat zij in 2013 de beursintroductie van dit bijzondere bedrijf op Euronext Brussel en Parijs mee heeft mogelijk gemaakt met een hefboominvestering van 9,5 miljoen euro.

In 2014 onderging Cardio3Biosciences een heuse metamorfose. Van de Amerikaanse *Food and Drug Administration* kreeg de onderneming toelating om haar baanbrekende regeneratieve celtherapie voor hartfalen, C-Cure®, uit te testen op patiënten in een fase 3-klinische studie. Bovendien richtte Cardio3Biosciences samen met Medisun International Ltd., een in Hongkong gevestigde investeringsmaatschappij, een joint venture op onder de naam Cardio3 BioSciences Asia Holdings Ltd. Hiermee wil men ook in Groot-China (d.w.z.

de Volksrepubliek China, Hong Kong en Taiwan) patiënten met hartfalen kunnen bereiken. De nieuwe Aziatische partner leverde hiervoor, samen met enkele lokale investeringspartners, een stevige kapitaalinjectie van maar liefst 20 miljoen euro. Meer goed nieuws volgde toen Cardio3Biosciences, vroeger dan gepland, zo'n tweehonderdveertig patiënten kon rekruteren voor een fase 3-studie met C-Cure® in Europa. En als kers op de taart nam het biotechbedrijf in januari 2015 het Amerikaanse OnCyte over, dat klaarstaat om zijn celtherapieproduct voor het eerst uit te testen bij kankerpatiënten, meteen een reden om de naam te veranderen in Celyad.

Als gevolg van deze pijlsnelle vooruitgang is Cardio3Biosciences nu actief op drie continenten. Het doet klinische studies naar zowel hartfalen als oncologie, niet toevallig de twee belangrijkste doodsoorzaken in welvarende landen.

CLEAR2PAY • Het in 2001 door Jürgen Ingels en Michel Akkermans opgerichte Clear2Pay, gespecialiseerd in innovatieve financiële software, telt vandaag meer dan duizend tweehonderd medewerkers in vijftien verschillende landen. De omzet bedraagt honderd miljoen euro bij een ruime klantenbasis van meer dan honderd vooraanstaande financiële instellingen.

Het softwareplatform van Clear2Pay laat financiële instellingen toe om hun interne betalingsprocessen te optimaliseren en hun dienstverlening te verhogen dankzij een veilige, tijdige en vlotte afhandeling van hun betalingen.

In oktober 2014 voltooidde het Amerikaanse FIS, wereldleider op het vlak van betalings- en banktechnologie, de overname van Clear2Pay. Dit liet de Amerikaanse gigant – met wereldwijd negenendertigduizend werknemers verspreid over honderd en tien landen – toe om zijn mogelijkheden voor globaal betalingsverkeer te versterken en om zijn aanbod aan betalings- en testoplossingen nog verder uit te breiden. Met een overnamebedrag van maar liefst 375 miljoen euro realiseerden alle aandeelhouders bij deze exit een mooi rendement op hun geïnvesteerde middelen.

PMV was een van de financiers van het eerste uur en investeerde tijdens verschil-

lende kapitaalrondes meer dan drie miljoen euro in Clear2Pay. Ook via Big Bang Ventures, een van de ARKImedesfondsen, was de rol van PMV in dit succesverhaal verzekerd.

CMOSIS • De producent van beeldsensoren CMOSIS is voor PMV een toonbeeld van het succes dat men kan bereiken met vroege investeringen in innovatieve bedrijven. Toen de internationale risicokapitaalverschaffer TA Associates het bedrijf begin 2014 overnam, realiseerden PMV en de andere investeerders een bijzonder mooie meerwaarde op deze transactie.

CMOSIS zag het licht in 2007 en richt zich op verschillende snelgroeiende nichesegmenten in de markt van beeldsensoren, onder meer voor gebruik in digitale camera's. Op vijf jaar tijd slaagde het bedrijf erin om zijn omzet te verveertigvoudigen (40) en op een duurzame manier marktaandeel af te snoepen van meer gevestigde concurrenten. In de Antwerpse vestiging werken ondertussen zestig mensen.

In oktober 2014 prijkte CMOSIS als vierde in de Deloitte Technology Fast50, een ranglijst van de snelstgroeiende technologiebedrijven in de Benelux. PMV kijkt alvast uit naar de verdere groei van deze Vlaamse parel.

COGNISTREAMER • PMV verleende in 2014 innovatie-mezzanine aan het West-Vlaamse bedrijf CogniStreamer. Dat is gespecialiseerd in collaboratieve software en diensten om vernieuwende ideeën en innovatieprocessen te ondersteunen in een onderneming. In korte tijd verwierf CogniStreamer een koppositie binnen de markt van innovatiesoftware. Het staalraadbedrijf Bekaert pionierde ermee en later volgden nog grote klanten zoals Bpost, Case New Holland, ING, KBC en Philip Morris.

Het bedrijf telt ondertussen twaalf medewerkers en beschikt over een netwerk van een tiental partners die de software willen implementeren bij hun bestaande klanten. De financiering van PMV dient voor de verdere ontwikkeling en internationalisering van het CogniStreamer innovatieplatform.

CYBORN • De Antwerpse studio Cyborn is gespecialiseerd in het animeren van complexe 3D-karakters. Als enige in België beschikt zij over een hoog-technologische, commerciële *motion capture studio*. Hierin kan men de bewegingen capteren van echte acteurs en er nadien eender welke animatiefiguur over plakken. Denk bijvoorbeeld aan de Britse acteur Andy Serkis die in *The Lord of the Rings* de rol van Gollum vertolkt.

Cyborn blinkt uit in gezichtsanimatie.

Cyborn ontwikkelde zijn eigen techniek met hulp van het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie. Die maakt het mogelijk om op een kostenefficiënte manier hoogwaardige animaties te maken voor onder meer games, reclamespots, apps en films.

Dit soort geavanceerde technologie is normaal enkel beschikbaar voor grote filmproducties, met gelijkaardige

budgetten. Cyborn richt zich echter tot het middensegment en maakt op deze manier 3D-animatie beschikbaar voor een ruimer publiek.

Zo toverden de Antwerpse animatoren bijvoorbeeld al acteurs om tot speelgoedsofdaatjes voor de Canvas-reeks *12 minuten over vrede*. Politici kunnen er terecht voor blitse verkiezingsapps en momenteel werkt Cyborn mee aan een

langspeelfilm in 3D-animatie. In 2015 lanceert het bedrijf ook zijn eigen kortfilm: *Crupus*.

In 2014 verstrekke PMV met CultuurInvest, het fonds voor de creatieve industrie, een converteerbare achtergestelde lening aan Cyborn. Hiermee kan de studio grotere projecten aan en zijn technieken verfijnen, onder meer op het vlak van gezichtsanimatie, het meest uitdagende deel van het werk.

DEME BLUE ENERGY • Blauwe energie kan op termijn een nieuwe groeipool worden voor onze regio. Daarom heeft PMV een belang van 30 % in Deme Blue Energy en gebruikt zij haar financiële expertise om diens projecten goed te structureren. Deze vennootschap investeert namelijk in technologieën en projecten die energie uit water halen. Het kan daarbij gaan om golfslagenergie, getijdenenergie, energieopslag of om dienstverlening aan de sector van offshore energie.

DUCATT • De marktomstandigheden voor bedrijven die actief zijn in de sector van de zonnepanelen blijven zeer uitdagend. Dit maakt de toekomst van het Limburgse Ducatt nv onzeker.

Ducatt beschikt over een combinatie van technologieën die het mogelijk maken om het meest kwalitatieve fotovoltatische glas ter wereld te produceren. Het bedrijf telt meer dan honderdzestig medewerkers en is gespecialiseerd in de ontwikkeling, de productie en de commercialisering van gehard vlakglas. Dit wordt gebruikt om de actieve bestanddelen van zonnepanelen te beschermen. Ducatt wil voor deze markt dunner gehard vlakglas produceren met een hogere lichtdoorlaatbaarheid, minder reflectie en minder absorptie. En dat allemaal tegen een competitieve prijs. Bij de verdere ontwikkeling kan het glas zelfs dienen als dragende structuur voor het zonnepaneel

zelf, meer specifiek in glas-glas zonnepanelen met een vermoedelijke levensduur van meer dan veertig jaar.

Begin 2013 nam het bedrijf het Duitse Centrosolar Glas over. Omwille van de moeilijke marktomstandigheden, onder andere door goedkope import uit China en de enorme prijsdruk die hiermee gepaard ging, heeft deze Duitse dochter begin 2014 de deuren moeten sluiten. Ducatt kon de opgebouwde expertise en technologische voorsprong echter behouden, waardoor het verder kon uitgroeien tot een belangrijke leverancier in de fotovoltatische sector.

In 2011 participeerden PMV, Capricorn Cleantech Fund, Dexia Bank en LRM al in de onderneming, samen goed voor een investering van 20 miljoen euro. Met nog eens circa 25 miljoen euro in 2013 voor de overname van Centrosolar Glas kreeg het bedrijf bijkomende ondersteuning in moeilijke tijden. Ook in 2014 was een injectie van ongeveer 20 miljoen euro nodig om de productiecapaciteit van Ducatt naar een hoger niveau te brengen en de productmix uit te breiden. In 2015 besliste PMV om geen bijkomende brugfinanciering te verschaffen.

vrije TRIBUNE

PETER DE KEYZER

Chief Economist BNP Paribas Fortis

Kunnen we nog groeien?

Duizenden dagelijkse beurskoersen, maandelijkse economische statistieken en jaarverslagen zijn de bijna ontelbare impulsen waarmee we de vinger aan de economische pols houden. Uit al die duizenden impulsen proberen we een voortdurend beeld te krijgen van de toestand van de economie. Tussen al die voortdurende hectiek is het vaak makkelijk om uit het oog te verliezen waar we vandaan komen en waar we naartoe gaan.

Economische groei en stijgende welvaart zijn een vrij recent fenomeen. Economische groei of stijgende welvaart bestond nagenoeg niet voor de industriële revolutie. In de eerste tien eeuwen van onze jaartelling was de gemiddelde jaarlijkse groei van de wereldwijde economie nagenoeg nul. Of nog anders: voor de industriële revolutie was stagnatie de norm. Steden, regio's en landen bevochten mekaar om een taart die in reële termen niet groeide. We leefden in een zero-sum wereld: winst voor de ene was verlies voor de andere. Groei kon alleen ten koste gaan van de andere en wie geboren werd, kon zich opmaken voor een even kort leven in even grote armoede als zijn ouders en grootouders. Tot de industriële revolutie...

Met de industriële revolutie veranderde alles. De belangrijkste uitvinding die we te danken hebben aan dat tijdperk is...de economische groei zelf. De concrete innovaties en uitvindingen op zich zorgden stuk voor stuk voor een ongekende stijging van de productiviteit. De stoommachine verving paardenkracht, mechanica zette een hefboom op menselijke kracht, kanalen maakten handel makkelijker, treinen maakten afstanden kleiner, reizen korter, transport en voeding goedkoper,... De toename van de welvaart per gewerkt uur nam dan een bijzonder hoge vlucht. Voeding, kleding, brandstof en onderdak — onze vier basisbehoeften — zijn de afgelopen twee eeuwen alleen maar goedkoper geworden. Terwijl we twee eeuwen geleden aan die vier basisbehoeften nagenoeg ons volledige inkomen besteedden (en er dan nog een lage kwali-

teit voor in ruil kregen) is dat vandaag volkomen anders. Nog nooit hebben we zo weinig moeten werken om onze vier basisbehoeften te kunnen vervullen. Het budget dat daarmee is vrijgekomen, konden we steeds meer besteden aan alles wat we vroeger luxe zouden hebben genoemd: vakantie, buitenshuis eten of cultuur maar ook vrije tijd en een langer en gezonder leven.

Een prachtige illustratie van deze vooruitgang werd gegeven door Matt Ridley in zijn schitterende boek *The Rational Optimist*. Hij berekende hoeveel verlichting we doorheen de tijd konden kopen met de opbrengst van één uur menselijke arbeid. Daarbij wordt de hoeveelheid verlichting uitgedrukt in het aantal lumen-uren. In het jaar 1750 voor Christus kocht je voor één uur arbeid ongeveer 24 lumen-uren met een sesamolie-lamp. In het jaar 1880 was dat al opgelopen tot 4400 lumen-uren dankzij een kerosinelamp. In 1950 spreken we van 531000 lumen-uren van een gloeilamp en vandaag kopen we met één uur arbeid het equivalent van 8,4 miljoen lumen-uren uit een spaarlamp. Of zoals Ridley het stelt: “Met een uur werken in 1800 kocht je ongeveer tien minuten leeslicht. Een uur werken vandaag levert je 300 dagen aan leeslicht op.”

Er valt nauwelijks een beter voorbeeld te vinden dat illustreert hoe fantastisch de menselijke vooruitgang de afgelopen eeuwen is geweest. Dat we vandaag meer licht dan ooit kunnen kopen is niet omdat iemand bij wet de prijs van licht heeft laten dalen. Dat we vandaag meer licht dan ooit kunnen kopen is niet omdat iemand bij wet de lonen heeft verhoogd. We kopen vandaag meer licht omdat we met zijn allen steeds productiever zijn dan ooit. Hoger opgeleid dan ooit. Inventiever dan ooit. Beter georganiseerd dan ooit. We danken onze fenomenaal gestegen rijkdom per gewerkt uur in belangrijke mate aan onderwijs, opleiding, onderzoek, ontwikkeling, organisatie en innovatie.

GROEIENDE BEVOLKING

De fenomenale groei van de wereldbevolking is de tweede factor die de groei van de totale welvaart de afgelopen twee eeuwen verklaart. Voor de industriële revolutie was bevolkingsgroei eveneens quasi onbestaande. Vanaf de industriële revolutie begon de bevolking bijzonder snel te groeien. Grotere rijkdom, betere opleiding, alfabetisering en medische doorbraken zorgden voor een bijzonder snelle daling van de kindersterfte. Het aantal geboortes per vrouw daalde omwille van culturele en religieuze redenen minder snel en het gevolg was een ware explosie van de bevolking. Of meer precies: een bevolkingsexplosie als gevolg van een gezondheidsexplosie. Dat positief verband werd niet door iedereen gezien. Samen met die snelle groei van de bevolking werd de grondslag gelegd van een leerschool waarvan we vandaag nog altijd volgelingen hebben: de Malthusianen. Thomas Malthus schreef in zijn *Essay on the Principle of Population* dat de voedselproductie onmogelijk even snel kon stijgen als de bevolking.

**“Met de industriële
revolutie veranderde alles.
De belangrijkste uitvinding
die we te danken hebben
aan dat tijdperk is...
de economische groei zelf.”**

Of met andere woorden: onze natuurlijke hulpbronnen zijn eindig en de groei van de bevolking niet. Burgeroorlogen, revoluties en oorlogen om landbouwgrond zouden volgens hem het logische gevolg zijn. Wat Malthus zag, was een snelgroeiende bevolking en een onvoldoende snelle stijging van de voedselproductie. Wat hij niet voorzag (en niet kon voorzien) waren de ontelbare innovaties in de landbouw gaande van mechanisering, irrigatie, kunstmeststoffen en genetische modificatie. Ook dat is een constante in de Malthusiaanse school: de nadruk wordt vooral gelegd op de eindigheid van de natuurlijke hulpbronnen terwijl de oneindigheid van het menselijke vernuft onder de mat wordt geveegd. Het is dat vernuft en die innovatie die de werkelijke motoren van onze welvaart zijn geweest.

GROEI IS NIET MEER VANZELFSPREKEND

Hierboven wordt het proces geschetst van onze welvaartsgroei in de afgelopen twee eeuwen, de enige twee eeuwen trouwens waarin de mensheid als geheel welvaartsgroei heeft gekend. En dat op een ongekende schaal. Na millennia lang rond de 30 jaar te hebben gelegen, is de menselijke levensverwachting in de twintigste eeuw alleen al verdubbeld tot meer dan 60 jaar.

De afgelopen twee eeuwen konden we rekenen op een groeiende bevolking en een groeiende arbeidsproductiviteit als pijlers van onze economische groei. Onze sociale systemen, publieke voorzieningen, onderwijs, pensioenen... konden we makkelijk betalen omdat elke volgende generatie talrijker én bovendien productiever was dan de vorige. De totale welvaart steeg en de welvaart per hoofd van de bevolking steeg eveneens. Toch lijkt er de afgelopen decennia in het Westen zand in de machine te zijn geraakt....

De productiviteitsgroei—de zo lang zo betrouwbare bron van welvaartsgroei—daalt al een aantal decennia lang. In België bijvoorbeeld was de jaarlijkse gemiddelde productiviteitsgroei in de jaren zeventig zowat 5% en is ze vandaag gedaald tot ongeveer nul. Geen extra welvaart per gewerkt uur. Geen vooruitgang. Tegelijk staat de vergrijzing voor de deur en daalt de volgende decennia de bevolking op beroepsactieve leeftijd.

Allicht om een daling van het onderliggende groeipotentieel te compenseren, hebben we ons de afgelopen decennia in de schulden gestoken. De schuldgraad in het Westen is dan ook al meer dan een generatie lang ononderbroken aan het stijgen. Schulden zijn niet meer dan een vordering op toekomstige welvaart. Nu het steeds moeilijker wordt om die toekomstige welvaart te realiseren, is het maar de vraag in welke mate die schulden wel zullen worden terugbetaald. De verleiding om schulden te maken werd zelfs nog groter omdat de daling van de rentes gedurende drie decennia het steeds makkelijker maakte om meer schulden te maken.

Dat is dan ook de grote paradox. We hebben schulden opgebouwd op een moment dat onze welvaart nog voldoende snel groeide. De steeds lagere rentes maakten het bovendien mogelijk om steeds meer schulden aan te gaan. En uitgerekend nu we de schulden moeten gaan terugbetalen, blijkt dat onze terugbetalingscapaciteit niet meer is wat we gehoopt hadden.

Die lage groei én de noodzaak van schuldafbouw maakt de politieke en sociale omgeving veel moeilijker. In een economie die groeit, gaan politieke debatten vooral over de verdeling van ‘wat er bijkomt’. In een economie zonder groei komen we terecht in een zero-sum game met winnaars en verliezers: voor wat de ene groep extra krijgt, is daar altijd iets wat de andere groep heeft moeten opgeven. Groei en vooruitgang maken dingen mogelijk, maken mensen gelukkiger en zorgen voor meer politieke en sociale stabiliteit. Spijtig genoeg valt die groei niet zomaar tevoorschijn te toveren, ondanks wat sommigen ons willen doen geloven. Meer nog: het laten groeien van de welvaart wordt de volgende jaren structureel moeilijker dan in het verleden.

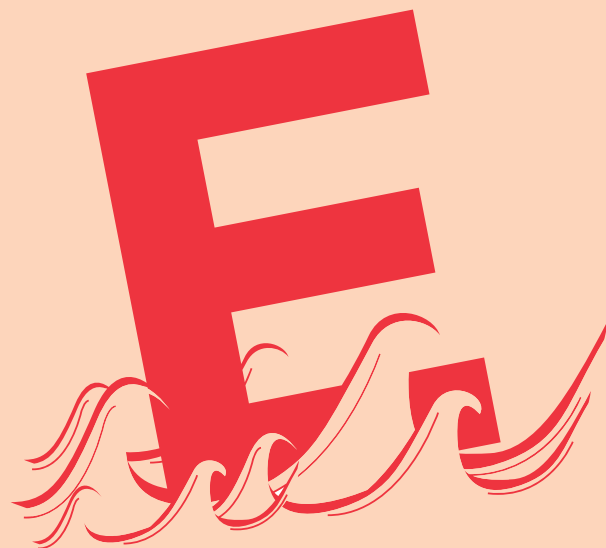
INNOVEREN EN ONDERNEMEN

We hebben de hoge productiviteitsgroei en bevolkingsgroei van de afgelopen decennia als een axioma beschouwd en er een sociaal model, maatschappelijke verwachtingen en groot overheidsbeslag bovenop gebouwd. Allemaal in de veronderstelling dat de groei wel permanent hoog zou blijven. Niet dus. Werkelijke groei en vooruitgang komen niet van de opbouw van schulden of het laag houden van de rente. Ze komen van ons vermogen om met nieuwe ideeën te innoveren, te ondernemen en welvaart te creëren. Dat is de les die we hebben geleerd uit onze relatief korte geschiedenis van groei sinds de industriële revolutie. Twee pistes lijken daarvoor nodig.

Eerst en vooral moeten we zorgen voor beter en meer onderwijs, onderzoek en ontwikkeling en innovatie. Daar hebben we nog heel wat ruimte voor verbetering. In Europa tellen we ongeveer 110 patentaanvragen per miljoen inwoners, tegenover meer dan 400 in de Verenigde Staten. Onze schaarse topregio's wat betreft innovatie en onderzoek zijn onder meer Baden-Württemberg, de regio's rond Parijs, Londen en Stockholm. Daar halen we meer dan 250 patenten per miljoen inwoners. In de VS zit zowat driekwart van alle staten boven dat niveau.

Een tweede prioriteit is het afbouwen van regulitis. De nog steeds wijdverspreide artificiële bescherming van bepaalde sectoren tegen concurrentie (taxi's, openbaar vervoer, supermarkten, advocaten, apothekers, nationale vervoersmaatschappijen, hotels, telecom, etc...) remt de groei van de welvaart af.

Het laaghangende groeifruit hebben we de afgelopen decennia volop geconsumeerd: bevolkingsgroei, productiviteitsgroei, stijgende schulden en dalende rentes. Hoewel het vandaag moeilijker wordt om nog groei te vinden, is het zeker niet onmogelijk. Het vereist wel dat we dringend uit een ander vaatje beginnen tappen: een veel grotere focus op concurrentie, innovatie, efficiëntie, minder starre regelgeving en een effectieve overheid. Alleen op die manier kunnen we ervoor zorgen dat groei en vooruitgang niet beperkt blijven tot twee gouden eeuwen - nauwelijks een *blip* in de geschiedenis van de mensheid.

ESATURNUS • We staan er weinig bij stil, maar chirurgen (en verplegers) nemen in de operatiekamer vaak beslissingen die het verschil maken tussen leven en dood. Het is dus van het grootste belang dat de medische staf kan handelen op basis van de meest accurate informatie.

De technologie van eSATURNUS biedt een oplossing door videobeelden en andere medische gegevens samen te brengen op één netwerkplatform, dat medisch personeel toelaat om deze informatie te beheren in *real time*. Op deze manier ligt de slimme digitale operatiekamer binnen handbereik.

Het bedrijf ontstond in 2007 uit een samenwerking tussen

ingenieurs en chirurgen aan de universiteiten van Leuven en Oxford. Het kon mede dankzij een investering van PMV doorbreken in het buitenland en is ondertussen actief in meer dan tien landen, zowel in Europa als daarbuiten.

Eind 2014 presenteerde eSATURNUS voor het eerst een aantal functionele applicaties op de vakbeurs Medica in Duitsland. De enthousiaste reacties van eindgebruikers bij ziekenhuizen, producenten van medische toestellen en integratoren van operatiekamers lieten er geen twijfel over bestaan dat het bedrijf klaar is om een volgende stap te zetten in hoogtechnologische toepassingen die het verschil maken voor de patiënt.

EXKI • Deze Belgische keten in gezonde en snelle voeding werd opgericht door drie vrienden die hun kantoorjob lieten vallen om zich in het Exki-avontuur te storten. Drieënzeventig vestigingen en ruim achthonderd medewerkers later waagden zij in 2014 opnieuw de sprong, ditmaal met de overstap naar New York. Dit gebeurde niet gewoon met een nieuwe vestiging maar met aan de markt aangepaste recepten, een grondig herdachte lay-out en plannen voor tientallen nieuwe zaken.

PMV, BMI en Sofinex verschaften samen 2,5 miljoen euro kapitaal om deze internationale expansie te financieren. De overige 3 miljoen euro werden geïnvesteerd door het Belgische moederbedrijf.

Ondertussen opende net voor de zomer van 2014 een eerste restaurant op Park Avenue South. In februari 2015 gingen ook de deuren open op Madison Avenue. Het bedrijf positioneert zich daar als *Nature's Kitchen*, een gezond alternatief voor de traditionele New Yorkse fastfood.

Exki biedt nu ook in New York gezonde alternatieven.

EXQUISITE SEAFOOD • In mei 2014 nam het bedrijf Exquisite Seafood de aandelen over van Océan Marée, een gespecialiseerde Brusselse visgroothandel met een vooraanstaande positie in Franstalig België. Twee jaar daarvoor nam ondernemer Ivan Sabbe ook al de vestigingen van ISPC in Herstal en in Gent over, samen goed voor een omzet van meer dan 65 miljoen euro en tweehonderd personeelsleden.

ISPC is een groothandel en totaalleverancier voor de horeca, grootverbruikers en bedrijven. Het is zeer complementair met Océan Marée waardoor er

voor de hand liggende synergievoordelen zijn, zowel op commercieel als op productie-technisch vlak. De nieuwe tandem ISPC-Océan Marée is samen goed voor een jaaromzet van 80 miljoen euro en plaatst de groep rond Ivan Sabbe in de top vijf van de horecadistributie in België. Bij beide transacties

stond PMV klaar met een mezzanineleening voor de gedeeltelijke financiering van de overname.

PLADIJS

30_{cm}

Gemiddelde grootte

12_{jaar}

Gemiddelde leeftijd

2013

Vis van het Jaar

FEOPS • Jaarlijks sterven de meeste mensen wereldwijd aan hart- en vaatziekten. FEops, een spin-off van de Universiteit Gent, heeft daarom baanbrekende simulatietechnologie ontwikkeld, waarmee artsen en fabrikanten van cardiovasculaire implantaten kunnen voorspellen hoe een patiënt zal reageren op een bepaald implantaat. Op basis van deze inzichten krijgt de arts een betere kijk op de interactie tussen implantaat en patiënt, nog voor de eigenlijke ingreep. Op deze manier kan men dus een optimale en gepersonaliseerde risicoanalyse en implantaatkeuze maken.

PMV investeerde in 2014, samen met Capricorn Venture Partners, 1,3 miljoen euro om het eerste FEops-product, TAVIguide™, te lanceren in Europa en de Verenigde Staten. Deze cloudechnologie helpt cardiologen en cardiovasculaire chirurgen bij de preoperatieve planning van zogenaamde

Transcatheter Aortaklep Implantaties (TAVI) en bij het verbeteren van de veiligheid en de efficiëntie van de procedures. Op deze manier minimaliseert men de kans op levensbedreigende complicaties.

De technologie van FEops vertaalt zich dus in meer efficiënte zorg met minder kosten en zal in de toekomst ook oplossingen bieden voor andere cardiovasculaire implantaten, zoals transcatheter mitraliskleppen.

FLEMA SNACKS • Vanreusel Snacks uit Limburg is marktleider in de productie van vleessnacks in de Benelux en is onder meer uitvinder van de vierkante frikandel. In het begin van 2014 betaalde het bedrijf een achtergestelde lening van 1,4 miljoen euro vervroegd terug. De ontleners waren PMV en de Belgische Maatschappij voor Internationale Investing. Dit geld diende dan ook voor

De milieuvriendelijke brandvertragende technische kunststoffen van FRX Polymers: nu ook made in Antwerp.

de internationale expansie van de groep in Hongarije, via de oprichting van de dochteronderneming Flema Snacks. Het project was een duidelijk succes. Vanreusel telt ondertussen honderd vijftig werknemers in Hamont en nog eens zeventig in Hongarije. Het familiale bedrijf boekte in 2013 een omzet van 44 miljoen euro en een bedrijfskasstroom van 5,5 miljoen euro.

FRX POLYMERS • Het Amerikaanse FRX Polymers ontwikkelt, produceert en

commercialiseert unieke milieuvriendelijke brandvertragende technische kunststoffen. De opening van zijn eerste industriële fabriek op de Bayer-site in Antwerpen in oktober 2013 werd mee mogelijk gemaakt dankzij een via PMV verstrekte waarborg aan KBC.

In mei 2014 nam PMV met 6,9 miljoen dollar deel aan een bijkomende financieringsronde die in totaal nog eens 20 miljoen dollar injecteerde in het bedrijf. Aan deze ronde namen ook de andere bestaande

aandeelhouders deel (Capricorn Venture Partners, DB Masdar Cleantech Fund, Sam Private Equity, Basf Venture Capital en Israel Cleantech Ventures), alsook de nieuwe investeerder Evonik Venture Capital en de meeste oprichters van het bedrijf.

De middelen dienen voor het versneld commercialiseren van de productie uit de gloednieuwe industriële polymerenfabriek van FRX, die eind 2013 de grote chemiecluster in Antwerpen versterkte.

INTERVIEW

GRIN

WIM WOUTERS, CEO GRIN

HET UITGEDIEPTE VERHAAL VAN EEN WRAAKLUSTIG ROODKAPJE

De Antwerpse game-ontwikkelaar GrIN lanceerde in maart 2015 *Woolfe - The Redhood Diaries*, een eigenzinnige versie van het Roodkapje-sprookje. Het spel werd meteen gekatapulteerd naar de top vijf van de beste games ter wereld.

Sinds zijn oprichting in 2002 timmerd GrIN gestaag aan de weg naar internationale erkenning in de gamewereld. GrIN maakte de voorbije tien jaar games voor de reclame- en voorlichtingssector – vastbesloten ooit een eigen videospel te maken. Met *Woolfe - The Redhood Diaries* maakt het bedrijf die droom voor het eerst waar. En hoe! Tijdens het internationaal gerenommeerde Game Connection-event in San Francisco werd *Woolfe* genomineerd als één van de vijf beste gameprojecten in 2014 wereldwijd. Microsoft zette GrIN in de kijker als een *upcoming* game-ontwikkelaar op E3, het grootste entertainmentevent van het jaar. *Woolfe* wordt moeiteloos in één adem genoemd met een grote productie als *Alice: Madness returns*, “en dat terwijl wij slechts een fractie van dat budget hebben”, glimlacht Wim Wouters, een van de drie oprichters van GrIN.

STUDENTIKOOS IN GENT

GrIN begon klein in een studentikoos kamertje in Gent, maar de ambities waren meteen groot. Met een online 3D gameplatform zou GrIN de wereld veroveren. De naam van het bedrijf komt voort uit de vele chatgesprekken die de oprichters met elkaar voerden in de begintijden van het internet: *Wij gaan de wereld veroveren*, *GRIN* – vóór de smileys online massaal opdoken, werden emoties nog tussen sterretjes gezet. GrIN zou de nieuwste

technologieën aanwenden om games online aan te bieden. Een pioniersrol die GrIN ook vandaag wil uitspelen. “Oculus rift, virtual of augmented reality: als er nieuwe technologieën beschikbaar worden, zijn wij de eersten om daar iets mee te doen. Die research is voor ons belangrijk, met GrIN willen we op vlak van technologie voortdurend op het scherp van de snee staan.”

SPROOKJE

Vandaag zijn bij GrIN alle ogen gericht op een old school sprookje: Roodkapje. *Woolfe* is dan wel een hypermoderne game in 3D, het bevat alle ingrediënten van het klassieke sprookje: een wolf, een meisje met een cape, een grootmoeder – en een moraal. Die is gebaseerd op een oud indianenverhaal, dat vertelt hoe in elke mens twee wolven schuilen: de ene vriendelijk en nederig, de andere boosaardig, jaloers, machtsbelust. De wolf die wint, is degene die je voedt. Het uitgediepte verhaal van een wraaklustig Roodkapje, de hoge kwaliteit van de tekeningen en de muziek zijn enkele van de troeven die *Woolfe* uitspeelt. Het spel ademt de sfeer van de Efteling van Anton Pieck en de sprookjesfilms van Tim Burton. Gamers wereldwijd waren meteen wild van het concept. Op Steam, het grootste digitaal distributienetwerk voor games, kreeg *Woolfe* op amper vijf dagen de goedkeuring van

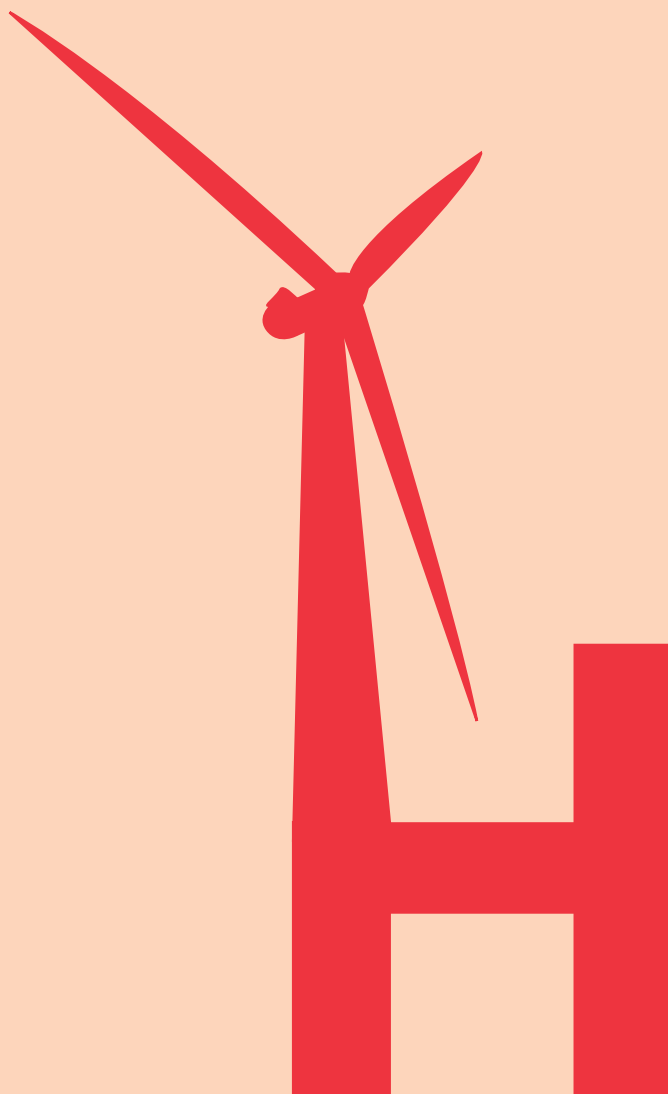
Woolfe is de hypermoderne gameversie van het oude sprookje Roodkapje.

8.000 gebruikers – een absoluut record. Wim Wouters hoopt dan ook om in de toekomst een stuk verder te kunnen gaan, met grotere budgetten. Sinds hun nominatie op het Game Connection event in San Francisco zwaaien de uitgevers met contracten. Toch aarzelt Wim Wouters nog om ze te tekenen. “Ervaren game-ontwikkelaars waarschuwen ons: als je onafhankelijk wil blijven, vermijd dan samenwerking met een publisher. Een uitgever wil de controle over je product, zal het commerciële maken. We zouden bij wijze van spreken ons Roodkapje grotere borsten moeten geven. Als je echt je eigen ding wil doen, zoek je beter andere financiers.”

GAMEFONDS

Die financiers vond GrIN in de Vlaamse overheid. In 2013 kreeg GrIN een subsidie van 60.000 euro van het Vlaams Audiovisueel Fonds. In 2014 volgde een achtergestelde lening van Cultuurinvest, de PMV-dochter voor de culturele en creatieve industrieën. Voor GrIN kwamen die investeringen er op het juiste moment, het liet hen toe om *Woolfe* kwalitatiever te maken. Het belang van

overheidssteun aan gamebedrijven valt niet te onderschatten, vindt Wim Wouters. “Toen het Gamefonds werd opgericht, veranderde alles voor de Belgische gamesector. In België was er tot 2012 geen investeringsmentaliteit voor innovatieve digitale projecten: het was voor kleine bedrijven moeilijk om een game in de markt te zetten. We hebben het met GrIN geprobeerd, maar onze budgetten waren té beperkt. De Belgische gamesector is nog erg jong: er zijn hooguit drie, vier bedrijven die internationaal al iets betekenen. Larian Studios, een bedrijf van PC- en consolegames dat ook door PMV gesteund is geweest, heeft eerder al bewezen dat het mogelijk is om succes te hebben. Zij waren een voorbeeld voor de rest van de industrie: dankzij hen hebben anderen – ook wij! – de kans gekregen om het goed te doen. Ook daarom is het belangrijk dat *Woolfe* nu slaagt: de gamesector zou er in zijn geheel wel bij varen. Ik hoop dat we met *Woolfe* kunnen bewijzen dat een Belgisch game internationaal succesvol kan zijn. Als wij slagen, zal het voor ons en voor de anderen veel makkelijker worden om games te maken.”

HIGH WIND • In 2012 investeerde PMV met het Tina-fonds 18,7 miljoen euro in High Wind nv. Dit is een consortium gevormd door GeoSea nv (DEME Groep), Alstom, Iemants, SBE en Egemin en ondersteund door Sirris. De investering gebeurde via een combinatie van een aandelen-

participatie en een achtergestelde lening.

High Wind ontwikkelt een nieuwe installatietechniek voor het plaatsen van windturbines op zee. Hierbij worden de installatieschepen in feite 'varende fabrieken van de toekomst' waarop de componenten van de turbines getransporteerd worden om vervolgens met behulp van de nieuw ontwikkelde robotarmen op een vlotte, weersonafhankelijke manier geplaatst en geassembleerd te worden.

De techniek van High Wind laat toe om windmolens te installeren bij hogere windsnelheden, wat zal leiden tot aanzienlijke directe besparingen op de kosten. Een grotere zekerheid rond de installatietijd zal de planning vereenvoudigen, de parken toelaten sneller energie te produceren en het financieeringsrisico, en dus ook de financieringskosten, te reduceren.

vrije TRIBUNE

SASKIA VAN UFFELEN

Digital Champion Belgium - CEO Ericsson Belux

The Networked Society

Over enkele jaren beschikt de halve wereldpopulatie over supersnel internet. In België, en in andere Europese landen, spitsen verschillende operatoren zich steeds meer toe op het sneller maken van het internet. In ons land kwam Telenet vorige week nog met de aankondiging te zullen zorgen voor het internet van de toekomst; een netwerk met een capaciteit van 1 Gigahertz, een internetsnelheid van 1 Gigabyte per seconde.

België bevindt zich vandaag al op kop van het Europese peloton op het vlak van breedbandinfrastructuur. Dat komt door de gezonde concurrentie tussen de historische operator, Belgacom, en de nieuwe kabeloperatoren, zoals onder andere Telenet. Uit een studie van het Amerikaanse technologiebedrijf Akamai blijkt dat België wat betreft de zeer snelle internetverbindingen op de zevende plaats staat in het 'State of the Internet'-rapport van 2013. Blijvende investeringen in (onder andere) onze telecominfrastructuur zijn voor alle Europese landen nodig om of in de top te blijven, of hun achterstand bij te benen.

Ook LTE, beter bekend als 4G en 5G, vindt razendsnel zijn weg naar steeds meer mensen. LTE is één van de snelst ontwikkelende systemen in de geschiedenis van mobiele communicatie. Volgens het Ericsson Mobility Report 2014 zijn er vandaag meer dan 6,8 miljard mobiele abonnementen in de wereld. Tegen einde 2019 verwacht men dat dit aantal tegen de 9,2 miljard zal lopen. Er wordt verwacht dat er tegen 2020 zo'n slordige 50 miljard toestellen zullen zijn die verbonden zijn met het internet, en die een gigantische impact zullen hebben op de levens van miljoenen mensen, maar ook op de zakenwereld en op onze hele maatschappij. Vandaag heeft al 91% van de wereldbevolking toegang tot mobiele communicatie. Bovendien zal het dataverkeer tot 2018 alleen maar gigantisch blijven stijgen.

Het tempo van al die digitale en mobiele veranderingen mag dan snel lijken, in werkelijkheid zal het in de toekomst nooit meer zo traag gaan als dat nu het geval is. Bovendien is het vooral de

zakenwereld die in actie moet komen. Als alle innovatieve technologieën tegen 2020 effectief operatief zijn, dan zullen de bedrijven daar in 2020, aan dit tempo, onmogelijk klaar voor zijn.

The Networked Society, waarin het internet met alles en iedereen verbonden is en op alles en iedereen een impact heeft, is niet zo veraf als we denken. De mogelijkheden lijken door innovatie, sneller internet en andere technologische uitvindingen elke dag eindelozer, alleen spelen bedrijven er niet of onvoldoende op in. Ze staan niet stil bij de hoedanigheid van hun bedrijf, hun sector, hun corebusiness en de concurrentie in 2020, en nog veel minder bij de impact die The Networked Society op al die aspecten zal hebben. De focus ligt in veel bedrijven op dit moment nog steeds op kostenmanagement. De focus van The Networked Society ligt daarentegen op de manieren waarop we kunnen samenwerken, de toegang die we hebben tot informatie en hoe we die informatie kunnen delen. The Networked Society gaat over innovatieve manieren van zakendoen die zowel in de publieke als in de private sector meer efficiëntie creëren. Het gaat om de manier waarop we samen de toekomst kunnen vormgeven en om het vinden van oplossingen voor de grootste uitdagingen waar onze planeet nu voor staat.

The Networked Society en de digitale veranderingen die daarmee gepaard gaan betekenen een fundamentele ommekeer in onze technologie die in lijn ligt met de industriële revolutie en belangrijke innovaties en uitvindingen zoals de stoommachine, elektriciteit en de staalindustrie. Alleen ligt het tempo van de evolutie die we nu doormaken veel hoger. In de begindagen van het internet, meer dan dertig jaar geleden, begonnen digitale producten voor entertainment en communicatie een impact te hebben op onze economie. Snel daarna speelden ook kanalen voor het overbrengen van digitale informatie, zoals fora, blogs, communities en e-commerce een steeds belangrijker rol. Vandaag brengt die digitalisering een tweede economie tot stand die aanzienlijk, geautomatiseerd en zelfs onzichtbaar is, en die de grootste verandering sinds de industriële revolutie met zich meebrengt.

DIGITALE COMPETENTIES

In die nieuwe economie schieten start-ups met innovatieve en briljante ideeën als paddenstoelen uit de grond. Tezelfdertijd blijven grote bedrijven, die zich al lang geleden in de economie en de maatschappij verankerden, hangen in een rechtlijnig denkpatroon; dat van de kosten. Het zijn niet langer alleen de grote bedrijven die de kleintjes zouden moeten helpen met hun businessplan, maar ook vice versa. De ondernemers van morgen denken op een andere manier en zijn zich beter bewust van de digitale veranderingen die ons te wachten staan. De competenties van onze arbeidsbevolking zijn in onze huidige economie misschien nog voldoende, maar niet

“Als we de snelheid van de huidige digitale veranderingen willen bijhouden, moeten elke sector en elk bedrijf voor hun eigen digitale evolutie in een stroomversnelling zien terecht te komen. Bovendien moeten bedrijven verder leren kijken dan hun eigen sector.”

in de digitale toekomst. De hyperdigitalisering, mobiliteit en the Internet of Things hebben een dusdanig transformerende impact die maakt dat onze economie en haar businessmodellen er binnen dit en twintig jaar helemaal anders zullen uitzien. Met de skills die vandaag nog voldoende zijn, zijn we niet in staat om die veranderingen bij te houden.

Uiteraard vraagt ook het aanleren van die skills een flinke aanpassing. Het onderwijs van vandaag speelt onvoldoende in op de (digitale) uitdagingen en de jobinhouden van morgen. Een student rechten leert nog steeds hele cursussen uit het hoofd, terwijl die informatie in een muisklik beschikbaar is op het internet. Een toekomstige advocaat moet weten waar hij welke informatie moet vinden, in plaats van al die informatie in zijn hoofd te stampen. Stilaan, maar nog veel te traag, communiceren scholen, leerlingen, ouders en externe organisaties wel steeds digitaler, en ook digitale tools raken steeds beter geïntegreerd in de klas. Maar hier moet dringend een stap gezet worden!

Als we de snelheid van de huidige digitale veranderingen willen bijhouden, moeten elke sector en elk bedrijf voor hun eigen digitale evolutie in een stroomversnelling zien terecht te komen. Bovendien moeten bedrijven verder leren kijken dan hun eigen sector. Het gevaar en de concurrentie loert, ook weer door de denderende evolutie van digitale technologieën, hoe langer hoe meer om verschillende hoeken. Zo zijn er bijvoorbeeld steeds meer

banken die zich realiseren dat hun klanten meer vragen dan de klassieke bankservices en die daar langzaamaan op inspelen.

Ik zie een oplossing in het crosssectorale denken en werken. Om opnieuw het onderwijs als voorbeeld te nemen; waarom bestaat er vandaag de dag nog steeds geen initiatief dat kleine bedrijven mee integreert in end-to-end? Een offerte waar het gebruik van internet, Smartschool en digitale apps, de aankoop en de verzekering van iPads en het gebruik van de Windows-computersystemen op samenkomt. Dat bespaart iedereen veel moeite, en veel geld. Er bestaan al systemen als Zoomit en Doccle, maar die werken onvoldoende crosssectoraal. Systemen die verder gaan dan enkel het samenbrengen van soortgelijke documenten vormen een belangrijke uitdaging om aan de noden en behoeften van onze gedigitaliseerde samenleving tegemoet te komen.

Laat ons niet te pessimistisch zijn. In de voorbije vijf jaar heeft Europa op digitaal vlak heel wat kunnen verwezenlijken: het opheffen van de excessieve roamingtarieven, een sneller breedbandinternet, steeds meer Europese burgers die toegang hebben tot dat internet en de e-commerce die gigantische proporties aanneemt, zijn slechts enkele voorbeelden. Er zijn echter nog heel wat issues waarvoor Europa een meer doorgedreven beleid moet voeren. Zo is e-government op dit moment nog steeds weinig ingeburgerd en moet Europa een duidelijk kader schetsen waarbinnen de lidstaten moeten kunnen opereren om meer en meer smart cities en smart countries te worden. Een tweede issue is het nog steeds grote gebrek aan een duidelijke strategie voor de veiligheid en de privacy van (persoonlijke) gegevens. Verder moet Europa maatregelen nemen om ook open data beter te beschermen. De Googles en Amazons van deze wereld lijken misbruik te maken van encrypted data, terwijl jonge ondernemers en innovatieve bedrijven net nieuwe businessmodellen rond die data kunnen ontwikkelen, aangepast aan de digitale tijdsgeest. Dat komt op zijn beurt dan weer de economie en de welvaart van Europese burgers ten goede.

Vandaag zijn het individuen en communities die de fundamentele veranderingen voor de toekomst vooruitstuwten. Dat leidt tot veel mogelijkheden en oplossingen in de zakenwereld, die globale uitdagingen aangaan zoals verstedelijking, armoede, klimaatsverandering, het gebruik van natuurlijke energiebronnen en toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. Ik geloof dat ICT nog steeds de missing link is om die transformatie en die vooruitgang mogelijk te maken.

IKAROS SOLAR PARK FUND •

PMV realiseerde in juni 2014 een mooie exit met de verkoop van Ikaros Solar Park Fund I, een vennootschap die investeert in grootschalige fotovoltatische zonneparken. PMV stond vier jaar geleden mee aan de wieg van het fonds, dat sinds zijn oprichting al heeft geïnvesteerd in tien zonneparken met een totale capaciteit van 13,2 Megawatt piek (MWp). Het jaarlijkse rendement op de investering van PMV bedroeg vijftien percent.

ILAND • Wat in Dubai kan, zou bij ons ook wel eens kunnen. Het is wellicht met deze ambitieuze gedachte dat een consortium van bedrijven en investeerders het plan bestudeert om voor de Belgische kust een energieatol aan te leggen.

Dit iLand-consortium bestaat uit het elektriciteitsbedrijf Electrabel, de baggeraars Deme en Jan De Nul, en de regionale investeringsmaatschappijen Sriw/ Socofe en PMV. Zij denken aan een kunstmatig eiland op zee dat een beetje lijkt op een grote donut. Wanneer de elektriciteitscentrales te veel produceren, pompt men water uit het reservoir en bij een tekort laat men het naar binnen lopen. Het eiland zou zo'n 2.500 miljoen kubieke meter zeewater kunnen opslaan en een capaciteit hebben van 2.000 MWh. Op deze manier kan men vraag- en aanbod op het elektriciteitsnetwerk in evenwicht brengen, met een efficiëntie van 75 tot 80 percent. iLand kan de doelmatigheid van ons elektriciteitsnetwerk verhogen en de kosten ervan verlagen.

In 2015 beslist de federale regering over de verdere uitvoering van het plan, na advies van alle betrokken partijen.

IMALSOSITE • In de lente van 2014 gunde PMV de herontwikkeling van de Imalsosite op de Antwerpse Linkeroever aan Algemene Aannemingen Van Laere nv. Het gaat om de renovatie van het bestaande gebouw aan de Thonetlaan 102 en om het realiseren van een nieuwbouw van circa 2.000 m².

De historische, modernistische hoofdzetel van de Intercommunale Maatschappij van de Linker-Scheldeoever (Imalso) dateert uit 1954, naar een ontwerp van de architecten Cols & De Roeck. Het is nu aan architect Wessel de Jonge om het pand te renoveren en daarbij maximaal rekening te houden met de bestaande architectuur. Om een aangenaam landschapskantoor te creëren, heeft hij de circa 4.500 m² van het initieel semi-industriële pand verlucht met nieuwe daglichtzones en een patio.

De nieuwbouw is ontworpen door architectenbureau Trans. Het heeft een kruisvorm met een gelijkvloerse verdieping, drie bovengrondse etages en één ondergrondse verdieping. Er is vooral gelet op een goede mix tussen de werk- en vergaderplekken. Ook allerlei nevenfuncties, zoals de beschikbaarheid van atelierruimtes, komen er aan bod.

Medio 2016 zullen hier de zogenaamde 'watergebonden diensten' een thuis vinden. Het gaat dan om ambtenaren van, onder meer, Dab Loodswezen, Dab Vloot, de afdeling

De herontwikkeling van de Imalsosite op de Antwerpse Linkeroever bestaat uit de renovatie van het bestaande gebouw aan de Thonetlaan en het realiseren van een nieuwbouw van circa 2.000 m².

Maritieme Toegang en de afdeling Kust.

De promotor, Van Laere nv, staat in voor het ontwerp en de realisatie van dit project, inclusief het verkrijgen van de vereiste stedenbouwkundige vergunning en de milieuvergunning. De Vlaamse overheid is opdrachtgever en blijft eigenaar van de gebouwen. Na het verkrijgen van de bouwvergunning op 16 februari 2015 gingen de werken van start.

INCLUSIE INVEST • In een wachtlijst kan je niet wonen. Daarom werkt de coöperatieve vennootschap Inclusie Invest samen met de zorgsector en geïnteresseerde privépersonen in heel Vlaanderen aan aangepaste, betaalbare

woonvormen voor mensen met een beperking, dicht bij hun bestaande sociale netwerk.

Omwille van haar maatschappelijke rol ondersteunt PMV dergelijke innovatieve doorbraken in zorghuisvesting. Zij verleende in 2014 voor 1,6 miljoen euro aan risicokapitaal aan Inclusie Invest. Hiermee kon de vennootschap huisvestingsprojecten voor mindervaliden opstarten in Avelgem, Zemst en Zutendaal.

ITINERIS • Voor bedrijven die actief zijn in de distributie van water en energie heeft Itineris nv gespecialiseerde software ontwikkeld die elke stap in de waardeketen ondersteunt, inclusief het beheer van meterstanden en de opmaak van facturen.

Eind 2013 participeerde PMV als bestaande aandeelhouder - samen met Gimv, Gimv Arkiv Tech II-fonds en oprichter Edgard Vermeersch - in de tweede kapitaalronde van dit Gentse softwarebedrijf. Met de opgehaalde 8,5 miljoen euro kon Itineris de internationale expansiestrategie van zijn Umax™-software verderzetten, voornamelijk in de Verenigde Staten.

In 2014 haalde Itineris Amerika zijn eerste grote vis binnen, een contract van 8,4 miljoen dollar met het *Department of Public Works*, de waterleverancier van de stad Baltimore. Met 425.000 aansluitingen is dit de negende grootste waterleverancier in de Verenigde Staten. Deze belangrijke referentie zal Itineris ongetwijfeld helpen bij de verdere uitrol van Umax™ in Noord-Amerika. Hiervoor haalde Itineris in mei 2015 nog eens 10 miljoen euro op bij Gimv, PMV en oprichter Edgard Vermeersch.

K

KIDSINVEST • Vlaanderen kampt met een aanzienlijk tekort aan voorschoolse opvangplaatsen voor kinderen tot drie jaar. Om hieraan te verhelpen, lanceerde PMV een speciaal investeringsfonds, KidsInvest. Ondernemers kunnen er terecht voor de financiering van de start, de uitbreiding of de groei van zelfstandige kinderopvanginitiatieven. Ook overnames komen in aanmerking. Het fonds werd in 2009 opgericht en draait intussen op volle toeren. Eind 2014 waren er driehonderd

en drie aanvragen binnen. De honderd en tien dossiers zijn samen goed voor zo'n vierduizend opvangplaatsen.

Els Santuliana, bijvoorbeeld, droomde al lang van een eigen kinderdagverblijf. Samen met haar man Frederik kochten ze in 2008 een pand aan de Brusselsesteenweg in Meerbeke. De locatie van *Schanulleke* was een schot in de roos en de vijftientig opvangplaatsen waren in een mum van tijd gevuld. Een uitbreiding drong zich op.

Els: "Het is altijd mijn droom geweest om mijn eigen kinderdagverblijf te starten maar de investeringen zijn niet min. Al onze spaarcenten stopten we in de aankoop van het pand. Daarnaast konden we rekenen op de bank, maar na een aantal jaren deden we een eerste uitbreiding. Hiervoor konden we terecht bij KidsInvest, dat leningen geeft op maat van onze sector. De investerings-

managers van PMV luisterden naar ons verhaal en coachten ons bij de uitwerking van onze plannen. Ze denken ook echt als ondernemers."

Els en Frederik moesten in het eerste jaar alleen rente betalen en mochten het geleende bedrag nadien beginnen aflossen. Ondanks de uitbreiding kon Schanulleke nog steeds niet voldoen aan de grote vraag in de streek. Daarom kochten ze in 2014 ook het aangrenzende pand, een kans die ze niet konden laten schieten.

Frederik: "Opnieuw konden we rekenen op KidsInvest voor de uitbreiding van Schanulleke. En omdat PMV geloofde in ons project, konden we ook de bank snel overtuigen om extra te financieren. Starten met een kinderdagverblijf vergt dus wel wat moeite, maar de kinderliefde die je in ruil krijgt, is onbetaalbaar."

Het team van kinderdagverblijf Schanulleke: kinderliefde is onbetaalbaar.

LAYERWISE • In september 2014 droegen de aandeelhouders van de Leuvense spin-off Layerwise hun aandelen volledig over aan het Amerikaanse 3D Systems, een van de leidende spelers in de markt van 3D-printing. PMV realiseerde hiermee een mooie exit.

Layerwise ontsproot, net als Materialise, uit de afdeling Materiaalkunde van de KU Leuven. Het bedrijf produceert metalen voorwerpen met behulp van een geavanceerde driedimensionale druktechniek, zogenaamd *additive manufacturing*. Dat gebeurt met een hogeprecisielaser die metalen

poederdeeltjes op een selectieve manier verhit en ze vervolgens snel en volledig laat smelten en hechten aan een vorige laag. Er is dus geen lijm of bindvloeistof nodig.

Met deze techniek print Layerwise functionele voorwerpen die men anders in meerdere stappen moet maken of gewoonweg niet op een andere manier kan produceren. Bovendien is de methode kostenefficiënt.

Additive manufacturing bleef in het verleden vaak beperkt tot het maken van prototypes. Tegenwoordig zijn er echter allerlei mogelijke toepassingen en maakt het bedrijf onderdelen voor industriële machines, medische implantaten en tandprothesen.

Zo hielp Layerwise in maart 2014 om het gezicht te reconstrueren van motorrijder Stephen Power, die ernstig gewond raakte in een ongeval bij het Britse Cardiff. Het bedrijf leverde een innovatief titaniumimplantaat en de fixatieplaat voor de baanbrekende aangezichtsreconstructie. De productie bestond uit slechts één enkele stap, die maar enkele uren duurde. Voorheen bouwde Layerwise ook 's werelds eerste gepersonaliseerde onderkaak met behulp van 3D-printing.

Met de overname door 3D Systems kan Layerwise zijn activiteiten verder laten groeien. De sector is immers in volle evolutie. Door sneller te bouwen, met grotere stukken en nieuwe materialen zal additieve productie zonder twijfel uitgroeien tot een van de nieuwe standaardtechnieken.

LOODSWEZENSITE • Midden 2014 beslisten PMV, het Vlaams Gewest, het agentschap Facilitair Bedrijf, de stad Antwerpen, het stedelijke vastgoedontwikkelingsbedrijf AG Vespa en de nv Waterwegen en Zeekanaal om de handen in elkaar te slaan voor de herontwikkeling van de zogenaamde Loodswezensite.

Deze parel aan de Schelde ligt aan de Antwerpse Tavernierkaai. Meerdere beschermde monumenten, zoals het Loodsgebouw, de Boeienloods, het gedenkteken voor de gesneuvelde zeelieden en het Margueriedok, sieren deze historische locatie, waar nu nog enkele watergebonden entiteiten van de Vlaamse overheid huizen. In 2016 zullen zij verhuizen naar de Imalsosite op Antwerpen Linkeroever.

In juli 2014 lanceerde PMV de zoektocht naar een geschikt consortium om de site te herontwikkelen en te laten exploiteren door private partijen. Uiteraard moet dit gebeuren met respect voor het historische erfgoed en met optimale meerwaarde voor de betrokken publieke partijen. Bovendien is er een waterkering gepland in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan. De gebouwen op de kaaivlakte krijgen een publieke invulling, voornamelijk horeca, gemeenschaps- en vrijetijdsvoorzieningen. Ook de detailhandel zal er een plek kunnen vinden.

In november 2014 selecteerde PMV vijf consortia om een offerte in te dienen. PMV zal optreden als projectleider en eventueel als (co-) investeerder via de Vlaamse Erfgoedkluis.

MEZZANINE PARTNERS 1 •

Met het in 2014 gezamenlijk opgerichte fonds Mezzanine Partners 1 willen PMV en de familiale groep Capital@Rent structureel investeren in grotere ondernemingen met behulp van mezzaninefinanciering. Dit is een hybride financieringsvorm die het midden houdt tussen aandelenkapitaal en bankfinanciering.

Het fonds beschikt over 100 miljoen euro. PMV en Capital@Rent brachten elk 15 miljoen euro in. De overige middelen komen van andere Vlaamse investeerders, industriëlen en ING België, dat als strategische partner bankfinanciering verschaft op het niveau van het fonds. Mezzanine Partners 1 is het eerste fonds in Vlaanderen dat zich uitsluitend toelegt op het verschaffen van mezzaninefinanciering. Het investeringsticket per onderneming bedraagt minimaal 2,5 en maximaal 10 miljoen euro.

Mezzanine Partners 1 zal tegen eind 2016 een gediversifieerde portefeuille uitbouwen van vijftien tot twintig investeringen. Ondertussen financierde het al voor 37,5 miljoen euro in vijf ondernemingen. Zo

ondersteunde het fonds de management buy-out van pigmentenproducent Capelle Pigments en verschaftte het middelen voor de overnames van Xeikon, een specialist in digitale drukpersen, het softwarebedrijf Corilus en de winkelketen Veritas.

MODUKID • Voor kinderen tot drie jaar is er in Vlaanderen een aanzienlijk tekort aan voor-schoolse opvangplaatsen. Zelfs de projecten van het speciale investeringsfonds KidsInvest – eind 2014 toch al goed voor zo'n vierduizend vijfhonderd opvangplaatsen – zijn onvoldoende om deze nood te lenigen.

PMV blijft zich dan ook inspannen om het aanbod aan kinderopvang beter af te stemmen op de vraag en zal in de komende jaren investeren in vijftig modulaire kinderdagverblijven.

Deze ModuKid-verblijven zijn technisch volledig uitgerust en voldoen aan de hoogste eisen op het vlak van energie, akoestiek en veiligheid. Alles samen zijn zij nog eens goed voor minstens duizend vierhonderd nieuwe opvangplaatsen.

In 2014 lanceerde PMV alvast een aanbestedingsprocedure voor een producent en aannemer van de werken. In 2015 gaan we dan zo snel mogelijk aan de slag op een tiental geselecteerde locaties. Het is de bedoeling dat de deuren eind 2015 open kunnen.

PMV zal in 2015 nog een oproep lanceren voor bijkomende terreinen. Zij denkt hierbij in de eerste plaats aan openbare besturen, scholen, congregaties en ziekenhuizen, met plaats op overschot.

... INTUSSEN

Op 13 januari 2015 gooide ook Paul Michiels er de beuk in tijdens de nieuwjaarsreceptie van PMV in AB Concerts.

... INTUSSEN

zat ook Roland Duchâtelet niet om een idee verlegen tijdens de jaarlijkse teambuilding in het Godshuis, Sint-Laureins op 16 mei 2014.

... INTUSSEN

nam PMV op 5 december 2014 in de Universitaire Stichting erkentelijk afscheid van haar algemeen manager, Marcel Van Handenhoven. Sic transit gloria mundi.

A chef wearing a red toque and a white chef's coat is focused on cooking. He is using long-handled tongs to manage food on a large, flat-top grill. The grill is filled with sausages and pieces of meat. In the background, there is a red squeeze bottle and some aluminum foil. The setting appears to be a professional kitchen with a wooden wall.

... INTUSSEN

zijn er nog zekerheden in het leven,
met op 9 mei 2014 de jaarlijkse
lunchcauserie van Waarborgbeheer nv
in Salons De Waerboom in
Groot-Bijgaarden.

... INTUSSEN

haalde PMV de creatieve mosterd
bij een bezoek aan de Borremans-
tentoonstelling in Bozar op 26 juni 2014.

... INTUSSEN

was geen inspanning te veel tijdens de Acerta Brussels Ekiden in het Koning Boudewijnstadion op 18 oktober 2014.

... INTUSSEN

was ook een koningsdrama PMV niet vreemd. Hier tijdens de Flanders' Informal Summit in de Gentse opera op 12 september 2014.

MORUBEL • Het investeringsfonds Bencis Capital Partners nam in juni 2014 het Oostendse garnaalbedrijf Morubel over van de Nederlandse groep Heiploeg. PMV en Capital@Rent verleenden mezzaninefinanciering aan de overnameholding GBC om deze transactie in goede banen te leiden en verdere groei te verzekeren.

GARNAAL

3^{cm}
Gemiddelde
grootte

2^{jaar}
Gemiddelde
leeftijd

Morubel levert diepvoren garnalen en andere zeevruchtspecialiteiten aan de voedingsindustrie, aan horeca, aan sociale instellingen en aan groothandelaars. Met een omzet van 82 miljoen euro is het zestigjarige bedrijf marktleider voor diepvoren garnalen in Europa. Het telt meer dan honderd werknemers.

MULTIPLICOM • In 2013 financierde PMV 1,25 miljoen euro als deel van een totale financieringsronde van 5,5 miljoen euro in het Nielse biotechbedrijf Multiplicom, een twee jaar oude spin-off van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie en de Universiteit Antwerpen, die zich specialiseert in moleculaire diagnostiek. De andere investeerders waren Gimv, Qbic Arkiv en het familiale investeringsfonds BioVest van biotechpionier Rudi Mariën. Eén jaar later resulteerde deze investering onder meer in de ontwikkeling van een nieuwe niet-invasieve prenatale test (Nipt). Hiermee kan men via een bloedstaal van een zwangere vrouw evalueren of het nog ongeboren kind chromosomale afwijkingen heeft. Denk dan bijvoorbeeld aan het syndroom van Down, Edwards of Patau. De Nipt-techniek van Multiplicom laat genetische laboratoria toe om deze test goedkoper uit te voeren dan met bestaande initiatieven. De commerciële lancering is voorzien in 2015.

Multiplicom heeft ook testen op de markt voor ziektes zoals borst- en darmkanker, hartfalen en taaislijmvliesziekte. Sinds de laatste kapitaalinjectie heeft het bedrijf hiermee zijn omzet al meer dan verdrievoudigd en is het aantal medewerkers gegroeid tot bijna vijftig.

N

NEWTEC • Dit hightechbedrijf uit Sint-Niklaas is de Europese marktleider voor breedbandinternet via satelliet. Het ontwerpt, ontwikkelt en produceert apparatuur voor de verdeling van digitale televisie en radio, IP-breedbandtoegangsnetwerken en software voor satellietcommunicatie. Dankzij Newtec kijken wereldwijd meer dan twee miljard mensen televisie en kan u zelfs op de Zuidpool op het internet surfen.

Newtec maakte enkele jaren geleden gebruik van een PMV-lening van 19 miljoen euro om zijn productportfolio te vernieuwen en uit te breiden en zo zijn marktpositie wereldwijd te versterken. Het bedrijf heeft nu vestigingen voor productie en ontwikkeling in België, Duitsland en Frankrijk en vestigingen voor de verkoop in Brazilië, China, Dubai, Singapore en de Verenigde Staten.

In 2014 lanceerde Newtec zijn nieuwe Dialog®-systeem. Dit is een schaalbaar en flexibel multiservice satellietcommunicatieplatform dat providers toelaat om hun netwerk te bouwen en aan te passen in functie van hun toekomstige groei. De klanten van Newtec zijn onder meer televisieomroepen zoals Al Jazeera, BBC, VRT en VTM, satellietoperatoren waaronder Eutelsat en SES, telecomoperatoren zoals France Telecom en grote namen uit de televisiewereld zoals Disney.

Newtec moderniseerde ook zijn fabriek in Erpe-Mere tot een hypergeavanceerde productiefaciliteit die begin 2015, als een van de allereerste, de *Factory of the Future Award* in de wacht mocht slepen.

INTERVIEW

OVERDRACHT VAN BEDRIJVEN

HANS VANOORBEK, EXECUTIVE IN RESIDENCE
BIJ VLERICK, EN MIGUEL MEULEMAN,
PROFESSOR ONDERNEMERSCHAP BIJ VLERICK.

OVERNEMERS ZIJN DE PARACOMMANDO'S VAN DE VLAAMSE ECONOMIE

De Entrepreneurial Buyout Academy wil de blik openen van geïnteresseerde overnemers.

Omega Pharma, IVC, Joris Ide, A.S. Adventure... de Belgische bedrijven verkochten in 2014-15 als zoete broodjes. De internationale interesse voor die grote bedrijven doet in de media veel stof opwaaien - maar er beweegt nog meer op de Belgische overnamemarkt. De babyboomers, die na de Tweede Wereldoorlog een bedrijf hebben opgebouwd, zijn vandaag in grote getale op zoek naar degelijke en gedreven opvolgers. Door de vergrijzing komen tienduizenden kmo's te koop staan. Hans Vanoorbeek en Miguel Meuleman willen met hun Platform for Entrepreneurial Buyouts (PEBO) kopers en verkopers in België samenbrengen.

JOBS

Veel oudere eigenaars zien slechts twee opties voor hun bedrijf: verkopen of de boeken sluiten. In de praktijk laten zij hun bedrijf vaak eerst enkele jaren verwateren: ze houden de zaak wel draaiend maar voegen er niets meer aan toe. Miguel Meuleman: "Ik zie veel bedrijfsleiders die zijn moegewerkt: ze vinden niet langer de energie om nieuwe investeringen te doen, om op zoek te gaan naar klanten, nieuwe producten uit te proberen." Zo'n uitgedoofd bedrijf laat zich moeilijk verkopen. Velen gaan op het einde van de rit alsnog failliet - dat is onmiskenbaar een groot verlies voor de economie. "Ondernemen gaat niet over de Bentley op de oprit of het zwembad in de

achtertuin, zoals tv-programma's als *The Sky is the Limit* ons graag doen geloven", zegt Hans Vanoorbeek. "Dit gaat over jobs! We hebben ondernemers nodig om ons systeem draaiende te houden."

Met PEBO gaan Hans Vanoorbeek en Miguel Meuleman op zoek naar jonge, dynamische mannen en vrouwen die de fakkel willen overnemen van oudere bedrijfsleiders. Met hun Entrepreneurial Buyout Academy stomen ze managers klaar die een bedrijf willen overnemen. Verkopers en kopers hebben vandaag te weinig kennis over de mogelijkheden die een buy-in of buy-out kunnen bieden, ondervonden Hans Vanoorbeek en Miguel Meuleman. "Wie wil ondernemen, denkt vaak dat hij zelf iets uit de grond moet stampen", vertelt Miguel Meuleman. "Voor een start-up heb je behalve kapitaal ook een goed idee nodig: niet alle managers hebben die mindset. Bovendien is een start-up risicovol: slechts 20 percent slaagt. We hebben in België genoeg ondernemers die een bedrijf kunnen starten - maar we hebben ook veel goede bestaande bedrijven die continuïteit nodig hebben. In die vijver van bestaande bedrijven zitten veel opportuniteiten. Wij zoeken mensen die een bedrijf willen kopen, het professionaliseren en zo doen groeien. Wij brengen oudere ondernemers samen met ambitieuze mensen met een frisse blik, een nieuwe visie, een actuele kennis van pakweg de boekhoudsystemen

Dromen van een eigen onderneming via de Entrepreneurial Buyout Academy.

“Wij zoeken mensen die een bedrijf willen kopen, het professionaliseren en zo doen groeien.”

Hans Vanoorbeek en
Miguel Meuleman

of internetstrategieën. Zo krijgt een kmo een langere houdbaarheidsdatum.”

Met PEBO willen Hans Vanoorbeek en Miguel Meuleman de blik van geïnteresseerde overnemers openen. “Start-ups gaan doorgaans sneller met de aandacht lopen omdat het ‘sexy’ bedrijven zijn - B2C (business to consumer) of software. De buy-out markt draait veeleer rond ‘onsexy’ bedrijven - betalingssystemen, verhuizingen, B2B (business to business) - maar er valt goed geld mee te verdienen. Wij willen tonen welke opties mogelijk zijn. Wanneer mensen overwegen om een onderneming te kopen, zien ze zichzelf meestal als de volledige eigenaar van dat bedrijf. Met pakweg 200.000 euro zal je niet veel meer kunnen kopen dan de bakker om de hoek. Misschien is het wel een beter idee om een klein deel van

een groter bedrijf te kopen: dan kan je de zaak professionaliseren, er meer potentieel uit halen - en als je het goed doet in die zaak, kan je misschien later nog de investeerders uitkopen.”

PARACOMMANDO'S

De paracommando's van de Vlaamse economie: zo noemt Hans Vanoorbeek het doelpubliek van de Entrepreneurial Buyout Academy. Gemiddeld 42 jaar oud, indrukwekkende cv's en diploma's op zak, bijzonder ambitieus. Vaak hebben deze mensen al een hoge positie in een groot bedrijf wanneer ze het voelen kriebelen om zelf te ondernemen. Hans Vanoorbeek: “Een multinational kan voor een succesvolle bedrijfsleider een gouden kooi worden. Hij is de bureaucratie wat moe, wil een nieuwe wending geven aan zijn carrière. Hij voelt de honger om te ondernemen, maar durft zijn

comfortabele positie niet zomaar op te geven. Wij geven ze dat kleine duwtje waardoor ze die kooi durven te verlaten. We praten over dromen die gerealiseerd moeten worden en bieden vooral veel praktische instrumenten aan. Stel: je bent een marketinggoeroe maar je weet niets over financiën. Om een bedrijf te kopen moet je alle vaardigheden in huis hebben: strategie, psychologie, boekhouding, wetgeving, onderhandeling, financiën. Wij helpen die marketinggoeroe om het totaalplaatje te zien. We leren hem hoe een *letter of intent* te schrijven, hoe de contracten op te maken, hoe te zoeken naar deals, hoe te onderhandelen. We waarschuwen voor de fouten die mensen maken, tonen hoe je de risico's kan verminderen.” Ook rolmodellen zijn belangrijk: Frank Verschuere van LS Bedding, Stef Meulemans van Pizza Hut,

Hendrik Winkelmans van Fiets. Zij tonen aan dat het wel degelijk mogelijk is om grote successen te boeken met kleine bedrijven.

AMBITIEUS

Hans Vanoorbeek, zelf een volbloed ondernemer, is trots op wat ze met PEBO gerealiseerd hebben. “Ik heb PEBO voor een groot stuk uit idealisme opgestart. In Amerika wil iedereen ondernemen. Velen proberen het, falen mag: als je er maar uit leert. In België ontbreekt die positieve vibe rond ondernemen te veel. Sinds de eerste Entrepreneurial Buyouts Academy hebben al zeven deelnemers een kmo gekocht. Daar ben ik bijzonder trots op: wij hebben al een bijdrage geleverd.” Miguel beaamt: “Wij willen een generatie van leiders creëren, mensen die een impact hebben op de economie. Zo ambitieus zijn wij dus.”

copyright Eurojust 2015

MICHÈLE BARONES CONINX

Voorzitster van Eurojust

Het waarborgen van veiligheid is een hoofddoelstelling van de Europese Unie. De EU beleidscyclus pleit voor een doeltreffende bestrijding van ernstige vormen van georganiseerde misdaad, terwijl in de EU-strategie voor interne veiligheid (EU Internal Security Strategy, ISS) van 2010 wordt opgeroepen tot een open en veilig Europa en een sterkere politieke en justitiële samenwerking waarbij alle relevante partners zijn betrokken. Terrorisme, cybercriminaliteit en illegale immigratie worden daarbij met name aangepakt. Deze misdaden vallen onder de bevoegdheid van Eurojust, dat als missie heeft de samenwerking en de coördinatie van onderzoek en vervolging tussen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te versterken. Eurojust ondersteunt de EU-lidstaten in grensoverschrijdende criminaliteitszaken en maakt daarbij gebruik van een aantal coördinatie-instrumenten: coördinatievergaderingen¹, coördinatiecentra² en gemeenschappelijke onderzoeksteams (GOT's).

Wat zijn nu, in het licht van het debat rond een hernieuwde ISS voor de periode 2015-2020, de prioriteiten, geboekte vooruitgang en acties van Eurojust in de aanpak van terrorisme, cybercriminaliteit en illegale immigratie? Wat zijn de toekomstige uitdagingen, en welke rol is daarbij weggelegd voor Eurojust?

Ter preventie van terrorisme werd in 2011 het EU-netwerk voor radicalisering (EU Radicalisation Awareness Network of kortweg RAN) opgericht om lokale autoriteiten te helpen bij hun aanpak van radicalisering en rekrutering. De Mededeling van de Commissie over de preventie van radicalisering tot terrorisme en gewelddadig extremisme, alsmede de herziene EU-strategie ter bestrijding van radicalisering en rekrutering van terroristen werden in 2014 geïntroduceerd. Ook werden middelen gecreëerd om de toegang van terroristen tot financiering tegen te gaan, alsook richtlijnen om tegoeden te bevriezen. Eurojust stelt rond terrorisme een aantal instrumenten ter beschikking: het *Memorandum on Terrorism Financing*, dat een overzicht bevat van

de rechtsinstrumenten en internationale en EU-normen ter bestrijding van de financiering van terrorisme; het CBRNE-handboek, dat mensen uit de praktijk informatie verschaft over gespecialiseerde, multisectorale juridische ondersteuning bij onderzoeken in verband met CBRNE-gerelateerde misdrijven (chemisch, biologisch, radiologisch, nucleair en explosieven); de *Terrorism Convictions Monitor* (TCM), die sinds 2008 op regelmatige basis door Eurojust wordt gepubliceerd en een overzicht geeft van veroordelingen en vrijspraken in terrorismezaken. In overeenstemming met het Besluit betreffende de oprichting van Eurojust werden nationale correspondenten voor terrorisme aangesteld. Met dit doelgericht netwerk van anti-terreurspecialisten houdt Eurojust permanent contact en worden jaarlijks strategische en tactische vergaderingen over terrorisme gehouden. Eurojust publiceerde verder twee rapporten over Syriëgangers, die tevens gegevens bevatten over veroordelingen en straffen in dergelijke zaken, en informatie over toepasselijke nationale wetgeving. Om de problematiek van de Syriëgangers en solo-terroristen (zgn. *lone actors*) aan te pakken, is een sterke samenwerking met niet-lidstaten en een hernieuwde belangstelling voor de preventie en bestrijding van radicalisering vereist. De samenwerking van Eurojust met niet-lidstaten gebeurt voornamelijk via contactpersonen in 32 landen en op basis van bilaterale samenwerkingsovereenkomsten die Eurojust met deze landen heeft ondertekend (Noorwegen, Verenigde Staten, Moldavië, Zwitserland, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Liechtenstein). Tot de mogelijkheden voor de toekomst behoort onder andere een uitbreiding van het netwerk van contactpersonen tot landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA).

STRIJD TEGEN CYBERCRIMINALITEIT

Cybercriminaliteit is onderdeel van de strategische doelstelling van de EU ter verbetering van de internetveiligheid voor burgers en het bedrijfsleven. Deze vorm van criminaliteit werd reeds aangepakt in het Verdrag inzake cyberspace van de Raad van Europa (Verdrag van Boedapest) van 2001 en in de terrorismebestrijdingsstrategie van 2005. Naar aanleiding van de EU-strategie voor interne veiligheid (ISS) werd in 2013 het Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit (EC3) opgericht bij Europol. Eurojust steunt het EC3 en heeft bij het EC3 een procureur afgevaardigd om de

1. Dit zijn vergaderingen waaraan politieke en gerechtelijke autoriteiten van lidstaten en niet-lidstaten deelnemen en die het mogelijk maken om strategisch, goed ingelicht en gericht op te treden tegen grensoverschrijdende criminaliteit, en om juridische en praktische problemen op te lossen die het gevolg zijn van de verschillen tussen de 30 bestaande rechtssystemen in de Europese Unie.
2. Het feit dat Eurojust 24 uur per dag en 7 dagen per week beschikbaar is en de oprichting van deze centra, maken het mogelijk om informatie uit te wisselen en maatregelen te coördineren tussen de nationale autoriteiten tijdens een gezamenlijke actiedag. De experts van Eurojust helpen bij het opstellen van Europese aanhoudingsbevelen en de tenuitvoerlegging van verzoeken voor wederzijdse rechtshulp, en zien toe op de toelaatbaarheid van bewijs in de verschillende rechtsgebieden.

“Het is belangrijk om de kloof tussen interne en externe veiligheid te dichten om illegale immigratie door georganiseerde criminele netwerken tegen te gaan.”

uitwisseling van informatie te vergemakkelijken en de toelaatbaarheid van bewijs in gerechtelijke procedures te helpen waarborgen, om vervolging zodoende doeltreffender te maken. Daarnaast steunt Eurojust het door Nederland geleide ITOM-project (*Illegal Trade on Online Marketplaces*) dat werkt aan een geïntegreerde aanpak van illegale handel op anonieme marktplaatsen op het internet, onder andere door in samenwerking met het EC3 gecoördineerde interventies op te zetten.

In de strategie inzake cyberveiligheid van 2013 wordt de nadruk gelegd op preventie en op de samenwerking tussen de publieke en private sector, en gaat de prioriteit uit naar het verbeteren van de capaciteit van de lidstaten en de Europese Unie om cybercriminaliteit op te sporen, te onderzoeken en te vervolgen. De strategie poogt een veerkrachtige cyberspace te realiseren door de capaciteiten, paraatheid, samenwerking, uitwisseling van informatie en de kennis op het gebied van netwerk- en informatieveiligheid te verbeteren. Verder wordt, via een beter gecoördineerde aanpak van rechtshandavingsinstanties in de hele Europese Unie de expertise vergroot van politie- en justitieautoriteiten bij de aanpak van cybercriminaliteit.

Eurojust draagt hieraan bij middels zijn strategische coördinatievergaderingen teneinde kennis en ervaringen te delen en justitiële uitdagingen en obstakels te identificeren. In 2014 organiseerde Eurojust een strategische vergadering getiteld *Cybercrime – rising to the challenges of the 21st century* (Cybercriminaliteit: de uitdagingen van de 21ste eeuw), waarop cyberexperts van politie en justitie spraken over de toelaatbaarheid van elektronisch bewijsmateriaal, alsmede over de grensoverschrijdende toegang tot internetdata en de regelgeving tot het bewaren van gegevens³.

MIGRATIEBELEID

Illegale immigratie werd aangepakt in de EUROSUR-maatregelen om een sterke bescherming te waarborgen. Eurojust werkt hierbij samen met andere betrokken EU-agentschappen en steunt projecten zoals het regionale project *Strengthening the fight against trafficking in persons and migrant smuggling in the Western Balkans* (Versterking van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel in de westelijke Balkan) van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), dat bedoeld is om de capaciteiten en grensoverschrijdende samenwerking in en met de westelijke Balkan te versterken. Er is nood aan een geïntegreerd beheer van de buitengrenzen, een modernisering van het gemeenschappelijk visumbeleid, een gerichte aanpak van de onderliggende oorzaken van onregelmatige migratiestromen, een versterking van regionale beschermingsprogramma's en een doeltreffende implementatie van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel. Het is met name belangrijk om de kloof tussen interne en externe veiligheid te dichten om illegale immigratie door georganiseerde criminele organisaties tegen te gaan. De Europese Raad heeft vastgesteld dat er behoefte is aan een uitgebreide en coherente aanpak, zowel horizontaal (op het vlak van politie, justitie en douane) als verticaal (internationaal, regionaal, lidstaten).

De Europese Raad wijst op de noodzaak van een efficiënt en goed beheerd migratie-, asiel- en grensbeleid, met strategieën om de mogelijkheden voor legale migratie door middel van coherente en doeltreffende regels te maximaliseren. Een Adviesforum van procureurs-generaal en hoofden van het openbaar ministerie van de lidstaten van de Europese Unie (*Consultative Forum, Adviesforum*)⁴ houdt tweemaal per jaar een vergadering bij Eurojust. Dit forum werd in 2010 opgericht om de internationale justitiesamenwerking, het wederzijdse vertrouwen en de uitwisseling van ervaringen te versterken, alsmede een deskundige inbreng te leveren met betrekking tot de 'gemeenschappelijke ruimte van vrijheid, veiligheid en recht'. Tijdens de vergadering in 2014 werden ervaringen besproken bij de opsporing en de vervolging van mensensmokkel en mensenhandel.

MEERWAARDE VAN EUROJUST

De toekomstige doelstellingen van Eurojust zijn aangeduid in de conclusies van de Europese Raad van 26 en 27 juni 2014 op het gebied van veiligheid en recht. Deze doelstellingen omvatten het uitbreiden van de coördinerende rol van Eurojust, het versterken van het wederzijdse vertrouwen, het verder bouwen op de expertise van Eurojust, het verstevigen van de uitwisseling van informatie (waaronder strafdossiers), het vergemakkelijken van de grensoverschrijdende samenwerking en het verbeteren van de opleiding voor mensen uit de praktijk.

3. In 2011 boog de strategische vergadering zich over de ervaringen met betrekking tot seksuele delinquenten die zich in hun buitenlandse reizen vergripen aan kinderen. De strategische vergadering van 2012 ging over de faciliterende rol van het internet, in het bijzonder met betrekking tot solo-terroristen (zgn. *lone actors*) en sociale netwerken in de context van terrorisme.

4. Voorts is het Adviesforum bedoeld om de discussie van toepasselijke wetgevings- en beleidsinitiatieven van de EU mogelijk te maken, de impact op het werk van vervolgingsinstanties te beoordelen en gemeenschappelijke conclusies te richten aan de EU-instellingen. Tot slot heeft het de taak deskundige juridische inbreng te leveren en de doeltreffende uitvoering van de EU-strategie voor interne veiligheid (ISS) mogelijk te maken. Eurojust steunt de activiteiten van het forum.

In het kader van internationale justitiële samenwerking, moet bij het bepalen van de buitenlandse agenda van de EU de juridische dimensie een essentieel onderdeel worden van het buitenlandse veiligheidsbeleid. Daarbij moet de samenwerking worden georganiseerd op basis van een risicobeoordeling, zodat het nationale preventiebeleid beter in staat is om de ernstigste misdrijven op te sporen en aan te pakken.

Op dit ogenblik wordt een nieuwe *Europese Agenda voor de Interne Veiligheid* voor de vijf volgende jaren op punt gesteld. Eurojust zal hierin een belangrijke rol spelen. Eurojust zal door zijn cruciale rol op het vlak van internationale, grensoverschrijdende justitiële samenwerking bijdragen tot meer veroordelingen met inbegrip van inbeslagnamen en confiscaties van de opbrengsten van misdrijven alsook helpen jurisdictiegeschillen te voorkomen. Het zal zijn expertise op het vlak van de vlugge en efficiënte uitvoering van verzoeken om wederzijdse rechtshulp (het Europees aanhoudingsbevel), van beslissingen tot bevestiging van tegoeden en inbeslagname, binnenkort van het Europees onderzoeksbevel, blijven aanbieden. Eurojust zal een cruciale rol op het vlak van juridische, justitiële en financiële ondersteuning van GOT's blijven spelen. Een multidisciplinaire aanpak tussen alle actoren – politie en justitie, privaat en publiek – is hierbij van essentieel belang, en Eurojust is een van de relevante en belangrijke actoren.

Meer informatie vindt u op de website van Eurojust.

www.eurojust.europa.eu

PARKWIND • Vlaanderen heeft een voortrekkersrol in het domein van offshore windenergie en kan die in de toekomst ook exporteren. Daarom bundelden PMV, Colruyt Group en Korys hun belangen in twee Belgische offshore windmolenparken in Parkwind nv.

Deze vennootschap bundelt de beschikbare expertise op het vlak van offshore windenergie en ontwikkelt synergievoordelen voor de aanbesteding, de financiering, de bouw, de exploitatie en het onderhoud van offshore productie-installaties.

Parkwind exploiteert aan twee offshore windparken, Belwind en Northwind. Met vijftig turbines heeft

Belwind een geïnstalleerde capaciteit van 165 megawatt. Het ligt op de Bligh Bank, zo'n 46 kilometer voor de Belgische kust. Er zijn plannen om het park uit te breiden met vijftig turbines. Dit zou de capaciteit op 330 megawatt brengen. Het andere park, Northwind, wordt gebouwd op de Lodewijkbank, op 37 kilometer voor de kust van Oostende. Het zal bestaan uit tweeëntwintig turbines voor een totale capaciteit van 216 megawatt.

In oktober 2014 heeft Parkwind een deel van zijn aandelen verkocht aan Sumitomo Corporation. De Japanse industriële groep verwierf hiermee een belang van 39 procent in Belwind.

Parkwind behoudt 41 procent van de aandelen, de Nederlandse coöperatieve Zeewind 20 procent. Parkwind, Sumitomo en de Belgische Aspiravi Group bereikten ook een akkoord over het windpark Northwind. In de nieuwe structuur hebben Parkwind en Sumitomo elk een belang van 30 procent. Aspiravi heeft 40 procent van de aandelen.

PARTICIPATIEFONDS

VLAANDEREN • Naar aanleiding van de zesde staatshervorming verhuisde een aantal bevoegdheden van het federale naar het Vlaamse niveau. Zo werden de Vlaamse activiteiten van het federale Participatiefonds geïntegreerd binnen PMV onder de naam *Participatiefonds Vlaanderen*.

Al meer dan honderd kmo's en zelfstandigen hebben sinds 1 juli 2014 een lening gekregen van Participatiefonds Vlaanderen voor de start of de groei van hun zaak. Een derde van de financiering diende om een zaak over te nemen.

Met de regionalisering van deze kredietactiviteiten biedt PMV een volledig gamma aan van financierings- en waarborginstrumenten. Dit biedt aan ondernemers in Vlaanderen het voordeel van de duidelijkheid aangezien zij vroeger voor bepaalde leningen op het federale niveau terecht moesten en voor andere op het Vlaamse. Nu zit het volledige financieringspakket – leningen, kapitaalparticipaties en waarborgen – onder een en dezelfde koepel.

Een kmo kan bij Participatiefonds Vlaanderen een lening aanvragen voor een bedrag tot 350.000 euro om een zaak te starten, uit te breiden of over te nemen. Ook aan werkzoekenden biedt Participatiefonds Vlaanderen een lening, evenwel beperkt tot 30.000 euro. Het is echter mogelijk om deze lening te combineren met andere financieringsformules.

In november 2014 koos de werkgeversorganisatie Unizo het Gentse bedrijf Consouling Sounds, één van de portefeuillebedrijven van Participatiefonds Vlaanderen, tot starter van het jaar. De zaakvoerders, Mike Keirsbilck en Nele Buys, haalden immers uitstekende resultaten met hun combinatie van alternatieve muziekwinkel, koffiebar en platenlabel. In een sector die volop lijdt onder digitale concurrentie is dit een puike prestatie, grotendeels te danken aan de uitstekende mix van vakmanschap en branie en aan de originele en gedreven aanpak waarmee de ondernemers Consouling Sounds in de markt zetten via verschillende (sociale) media.

Mike: "Dankzij de Startlening van Participatiefonds Vlaanderen kon ik rekenen op extra steun en bevestiging. We hadden al een businessplan maar wanneer je een dossier opmaakt voor PMV bekijk je de zaken toch nog eens vanuit een andere invalshoek. Dit was heel nuttig en heeft ons plan nog scherper afgelijnd." Sinds eind 2014 beheert

Award winner Consouling Sounds, één van de portefeuillebedrijven van Participatiefonds Vlaanderen.

Participatiefonds Vlaanderen ook de backoffice- en opvolgingsactiviteiten van de PMV-instrumenten CultuurInvest, Innovatie-mezzanine en KidsInvest. In 2015 zal men verder werken aan bijkomende synergievoor- delen binnen de PMV-groep.

PARTNERSCHAPPEN •

Alles zelf doen is optellen. Samenwerken is vermenigvuldigen.

Het is deel van de missie van PMV om duurzame partnerschappen te creëren tussen de publieke en de private sector. Het doel van dit soort samenwerkingsprojecten tussen de overheid en de privé is om een stimulerende omgeving te creëren, waarin ambitieuze partners elkaar aanmoedigen en versterken. Omdat de schaal van duurzame

(her)ontwikkelingsprojecten, bijvoorbeeld, de draagkracht van lokale besturen, de grenzen van één gemeente of de inzetbare middelen overstijgt, bestudeert PMV de lancering in 2015 van een nieuw investeringsfonds dat zich specifiek richt op de ontwikkeling van complexe, grootschalige of gebiedsoverschrijdende sites, in nauwe samenwerking met de lokale besturen en de Vlaamse overheid. De financiële toestand van de gemeenten, hun gebrek aan kennis en ervaring met omvangrijke projecten en de hoge ontwikkelingsrisico's zullen de vraag naar samenwerking immers doen stijgen. PMV stelt daarom haar financiële middelen en haar expertise ter beschikking. Zij zal voornamelijk aandacht hebben voor betaalbaar wonen, ouderenzorg, scholen en mobi-

liteit. Bovendien zal het nieuwe fonds de private marktspelers, zoals ontwikkelaars, investeerders en aannemers, zo snel en zoveel mogelijk betrekken.

Ook met het ARKImedesprogramma is PMV erin geslaagd om samen met privé-investeerders hefboomen aan te reiken voor ondernemend Vlaanderen. Voor de financiering van infrastructuur en vastgoed sloot PMV partnerschappen tussen de overheid en de privé: via het PMF Infrastructuur Fund kunnen pensioenfondsen, verzekeraars en andere institutionelen rekenen op haar expertise en netwerk. En met de oprichting van Mezzanine Partners 1, een gezamenlijk initiatief van PMV en de familiale onderneming Capital@Rent, haalde PMV extra mezzaninefinanciering op voor meer mature bedrijven.

Henry Ford wist het al: "Bij elkaar komen is een begin, bij elkaar blijven is vooruitgang, met elkaar samenwerken is succes."

POSIOS • In 2012 richtten de jonge Gentse ondernemers Zhong Yuan Xu (29) en Jan Hollez (32) het softwarebedrijf Posios op. Zij ontwikkelden een kassa-applicatie die een tablet of smartphone omtovert tot een mobiele bestelterminal voor de horeca. Deze draadloze technologie geeft niet alleen een bestelling door maar kan ook zelf betalingen digitaal afhandelen, online bestellingen en reserveringen opnemen, werkuren en productiviteit van personeel bijhouden

of zelfs de omzet per gerecht, per moment van de dag of van het jaar bijhouden. Bovendien worden al deze gegevens opgeslagen in de cloud en zijn ze compatibel met het digitale registratiesysteem waarmee de overheid het zwartgeldcircuit in de horeca wil aanpakken. PMV investeerde al in 2013 en in 2014 in deze beloftevolle start-up.

De horeca-app groeide als kool. Eind 2014 telde Posios tweeëntwintig medewerkers en verwerkte het zo'n vierhonderd miljoen transacties bij zevenhonderd bedrijven in achtendertig landen, van Gent tot New York, Sydney, Londen, Parijs en Singapore. In 2013 bedroeg de omzet al 650.000 euro, een verdriedubbeling met het jaar daarvoor.

Eind 2014 kwam de grote doorbraak toen Posios fuseerde met het Canadese Lightspeed, dat met tweehonderd vijftig werknemers mobiele POS-oplossingen en een handelsplatform biedt aan zowat twintigduizend retailers in de Verenigde Staten en Canada, goed voor 7,8 miljard dollar aan transacties. De fusie geeft Lightspeed toegang tot de complexe, multiculturele Europese markt. Voor Xu en Hollez lonkt nu een netwerk van tweehonderd vijftig partners in Amerika en wereldwijde verantwoordelijkheid voor de verkoop van Lightspeed Restaurant.

Voor PMV was deze geslaagde mijlpaal het ideale moment om uit te stappen.

Zhong Yuan Xu en Jan Hollez ontwikkelden de horeca-app Posios: intussen goed voor meer dan vierhonderd miljoen transacties in achtendertig landen.

INTERVIEW

PMF INFRASTRUCTURE FUND

INFRASTRUCTUUR
IS GEKNIPT VOOR
LANGETERMIJN-
BELEGGINGEN

PMV lanceerde in 2011 een nieuw infrastructuurfonds, PMF Infrastructure fund. Pensioenfonds Metaal OFP is één van de medeinvesteerdere van het eerste uur.

GREET GRAULS,
FINANCE MANAGER,
PENSIOENFONDS METAAL OFP

Ruim 2 miljoen werknemers bouwen in België een aanvullend pensioen op via een groepsverzekering of pensioenfonds. Sinds 2004 bestaat er een wettelijk gewaarborgd minimumrendement van 3,25 percent op dat 'tweede pensioen'. Door de lage rentevoeten op de financiële markten is dat rendement moeilijker haalbaar geworden. Pensioenfonds Metaal OFP vond een deel van de oplossing in investeren in infrastructuur. Greet Grauls, Finance Manager bij Pensioenfonds Metaal OFP: "Voor pensioenfondsen is een stabiel en voldoende hoog rendement belangrijk. Vandaag zijn de interestvoeten historisch laag. Bovendien zijn overheidsobligaties niet langer een risicoloze belegging. Om stabiliteit in te bouwen in de portefeuille wordt er naar alternatieve, relatief veilige vormen van beleggen gezocht: niet alleen in obligaties, maar ook in aandelen en andere activaklassen. We zijn op zoek naar lange-termijnbeleggingen die voldoende renderen. Infrastructuur is daar geknipt voor."

Om stabiliteit te brengen in de rendementen van de beleggingen, is diversifiëren een noodzaak. Voor het vrij jonge Pensioenfonds Metaal OFP was diversificatie in zijn begindagen niet evident. Pensioenfonds Metaal OFP werd opgericht in 2000 voor de arbeiders uit de

metaalverwerkende nijverheid. De beleggingsportefeuille werd een jaar later opgestart, met 50 miljoen euro in kas. "In de financiële wereld is dat een erg klein bedrag", legt Greet Grauls uit. "Door die beperkte schaalgrootte konden wij die eerste jaren enkel kiezen voor eenvoudige, gemengde mandaten: aandelen, bedrijfs- en overheidsobligaties. Pas sinds 2005 werd het mogelijk de portefeuille te gaan investeren in méér activaklassen en bij voorkeur ook via gespecialiseerde mandaten. Infrastructuur kwam voor het eerst in beeld in 2007-2008, toen de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds zo'n 350-400 miljoen euro omvatte. Een ALM-studie* wees uit dat mits de inbreng van infrastructuur het rendement van de totaalportefeuille hetzelfde zou blijven of zelfs lichtjes zou kunnen stijgen, terwijl de risico's zouden dalen."

Toen ze onderzocht hoe Pensioenfonds Metaal OFP die infrastructuurinvesteringen zou aanpakken, kwam Greet Grauls op het spoor van het Vlaams Kenniscentrum Publiek-Private Samenwerking (PPS) en de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV. "Beleggen in infrastructuur is een complexe zaak. Een windmolenpark of een brug zijn pas na jaren operationeel. Bij PPS-projecten is het goed mogelijk dat je na maanden studiewerk toch

Pensioenfonds Metaal OFP werd opgericht voor de arbeiders uit de metaalverwerkende industrie.

"Pensioenfonds Metaal OFP wil graag een steentje bijdragen aan de maatschappij: we vinden het belangrijk om lokaal te investeren, in infrastructuur in België of in de buurlanden."

Greet Grauls

naast een project grijpt. De expertise en knowhow die je nodig hebt om een gebalanceerde portefeuille infrastructuurprojecten samen te stellen, kan je onmogelijk zelf in huis halen. Het was voor ons duidelijk dat we om governance redenen die expertise extern moesten zoeken." Verschillende commerciële partijen boden aan om voor Pensioenfonds Metaal OFP een gediversifieerde portefeuille aan infrastructuuraandelen- en obligaties samen te stellen. In PMF Infrastructure Fund vond Greet Grauls een partij die veel expertise terzake heeft én bovendien dezelfde belangen deelt. "Pensioenfonds Metaal OFP wil graag een steentje bijdragen aan de maatschappij: we vinden het belangrijk om lokaal te investeren, in infrastructuur in België of in de buurlanden. Specialisatie is een criterium dat wij voor de aanwerving van een vermogensbeheerder hoog in het vaandel dragen. Daarom heb ik zelf contact opgenomen met het Kenniscentrum PPS en PMV, partijen die hierin het meeste expertise hebben in België. Zo is de bal aan het rollen gegaan: het pensioenfonds zocht een samenwerkingsverband in infrastructuur en

PMV zocht extra middelen door infrastructuurprojecten te delen met de privésector.”

Pensioenfonds Metaal OFP heeft nu zowel aandelen in als leningen aan infrastructuurprojecten in portefeuille via het fonds. De focus ligt voorlopig vooral op hernieuwbare energie: windparken op land en op zee (Storm Holding, Northwind en Belwind), en zonnepanelen (o.m. in het Brusselse bedrijvenpark Orka). Daarnaast investeert het ook in sportinfrastructuur en tramlijnen. Het pensioenfonds is nauw betrokken in het beleid van PMF – het heeft er een zetel in het investeringscomité. “Een grote

troef”, vindt Greet Grauls. “De communicatie en transparantie, dat verloopt allemaal prima. Met een puur commerciële partner zouden wij veel minder inspraak hebben. Met PMF Infrastructure Fund delen wij dezelfde belangen: beleggen op de lange termijn in voornamelijk operationele en relatief veilige projecten die een stabiele inkomstenstroom genereren. Door samen te werken met PMV hebben wij een gediversifieerde portefeuille die we op eigen houtje moeilijk gerealiseerd zouden zien.”

**Asset liability management brengt het verloop van de verplichtingen in kaart en simuleert de economische situatie van de activa.*

PYXIMA • In januari 2009 stampen de Leuvense onderzoekers Bert Paepen en Jorgen Berden het softwarebedrijf Pyxima uit de grond. Pyxima levert softwarediensten met maatschappelijk nut in de ouderenzorg en voor lezers met een beperking.

PMV investeerde in 2014 zo'n 72.000 euro om het zogenaamde PyxiCare-platform verder te commercialiseren. Met behulp van internationaal gevalideerde vragenlijsten kunnen zorgverleners via dit platform continu en heel doelgericht informatie verzamelen over de noden van een patiënt. Pyxicare geeft onmiddellijk objectieve feedback en laat het team toe om het zorgplan van de patiënt tijdig bij te sturen. Pyxima ontwikkelt eveneens software voor audiokranten en luisterboeken voor personen met een leeshandicap.

Q-BIOLOGICALS • Toen Innogenetics drie jaar geleden de productie van biologische moleculen voor derden (*contract manufacturing* in het jargon) stopzette, was voor professor Annie Van Broekhoven de tijd rijp om samen met twee andere ex-werknemers van Innogenetics deze Vlaamse expertise te verankeren in een nieuw bedrijf: het Gentse Q-Biologicals. Dit gebeurde met een investering van circa twee miljoen euro door PMV, het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en Life Sciences Research Partners, het investeringsfonds van professor Désiré Collen.

Het bedrijf groeide uit tot een vaste waarde in het Vlaamse biotechlandschap en rekent een brede waaier van lokale biotechbedrijven en

multinationals tot zijn klanten, zoals bijvoorbeeld Bayer CropScience.

Op 6 maart 2014 nam Q-Biologicals, samen met het Vib en het biotechbedrijf Seps Pharma, gloednieuwe productie-infrastructuur in gebruik voor zogenaamde *Good Manufacturing Practice* (Gmp). Nieuwe geneesmiddelen kunnen hier in sterk gecontroleerde condities worden geproduceerd voor klinische studies. Ze moeten immers niet alleen werkzaam, steriel en voldoende stabiel zijn, maar ook vrij van contaminaties. Bovendien moet het productieproces reproduceerbaar zijn om steeds dezelfde kwaliteit te kunnen garanderen en moeten alle stappen in het proces volledig traceerbaar zijn. Kunnen werken in deze zeer gecontroleerde condities is een absolute troef voor de Vlaamse biotechindustrie en zal op termijn ongetwijfeld leiden tot nog meer nieuwe investeringen in deze sector.

In 2015 bekroonde het weekblad *Trends* de indrukwekkende groei van Q-Biologicals met de prijs voor de Starter van het Jaar Oost-Vlaanderen.

RAPIDFIT • Al in 2013 investeerde PMV in RapidFit nv, een spin-off van de Leuvense specialist in 3D-printing Materialise. Eind 2014 volgde een nieuwe investeringsronde om het bedrijf sneller te laten groeien in de Verenigde Staten.

RapidFit levert meetfixtoren voor de automobiellindustrie, een nichemarkt met globale proporties. Deze systemen worden gebruikt om de dimensionale kwaliteit van auto-onderdelen te controleren.

Dankzij 3D-printing kon men een grote sprong voorwaarts maken in het ontwerp- en productieproces van dergelijke fixtoren. De flexibiliteit en de enorme ontwerpvrijheid van deze technologie resulteren in zeer aanpasbare en grotere herbruikbare systemen. Bovendien kan men maatwerk leveren en is het mogelijk om sneller en goedkoper te produceren.

Rapidfit produceert snel en goedkoop maatwerk.

SCHOLEN VAN MORGEN •

Vlaanderen heeft een grote behoefte aan nieuwe schoolinfrastructuur. PMV doet haar duit in het zakje met een publiek privaat samenwerkingsproject voor het ontwerpen, bouwen, financieren en onderhouden van een tweehonderdtal nieuwe schoolgebouwen, verspreid over alle netten. De totale projectwaarde bedraagt anderhalf miljard euro. Het programma voor scholenbouw is dus ook een belangrijke stimulans voor onze economie.

In 2014 werd de eerste School van Morgen in Londerzeel opgeleverd. Ondertussen startten de

andere werven snel na elkaar op om in 2015 op kruissnelheid te komen, met honderdzestig scholen tegelijkertijd in bouwfase.

Voor de realisatie van dit grootschalige pps-project participeert PMV via haar dochter nv School Invest, die 25 percent plus één van de aandelen bezit in de nv dbfm Scholen van Morgen. De overige aandelen zijn in handen van de private partner, Fscholen. Dit is een samenwerkingsverband tussen Bnp Paribas Fortis en Ag Real Estate.

Meer informatie vindt u via de website www.scholenvanmorgen.be

SEPS PHARMA • In 2014 realiseerde PMV een mooie return. Haar achtergestelde lening aan SEPS Pharma, een farmaceutisch dienstverleningsbedrijf, werd terugbetaald naar aanleiding van de overname van het bedrijf in 2015 door AMATSIGROUP, de Franse nummer één in dienstverlening op het vlak van de ontwikkeling van farmaceutische producten voor mens en dier.

Het Gentse SEPS Pharma is opgericht in 2007 en stelt ondertussen dertig hooggekwalficeerde medewerkers tewerk die zijn gespecialiseerd in de ontwikkeling van orale, inhaleerbare en injecteerbare farmaceutische formuleringen. Zij beschikken allen over erkende expertise in het verhogen van de biologische beschikbaarheid en de gecontroleerde vrijgave van geneesmiddelen. Met meer dan dertig klanten in Europa, de Verenigde Staten en Japan noteerde het Belgische bedrijf in 2014 een omzet van 5 miljoen euro.

SLIM TURNHOUT • De nv Slim Turnhout herontwikkelt de verlaten industriële terreinen aan het station van de kaartenstad. Het gaat om de voormalige sites van het verpakkingsbedrijf

PMV investeert in sportinfrastructuur om Vlaanderen onder andere te voorzien van degelijke zwembaden.

Foresco en van het staalconstruc-tiebedrijf Atelfond, waarvoor in 2012 een brownfieldconvenant werd afgesloten.

PMV zorgde voor een vernieuwende vorm van samenwerking tussen de publieke en de private grond-eigenaren. Door de creatie van een groundbank, waarbij alle eigenaars dezelfde prijs per vierkante meter krijgen voor hun terrein, los van de latere ontwikkeling, ontstaat er een win-winsituatie waarbij het gemeenschappelijke belang van de eigenaren primeert.

Behalve PMV zijn ook de Stad Turnhout (via ASK nv) en de ontwikkelaar ION aandeelhouder van Slim Turnhout. PMV participeert voor 88,750 euro (17,75 percent van de aandelen) in het kapitaal en verleende een achtergestelde

lening van 1.250.000 euro als bijkomende financiering. ASK verkreeg ook een wentelkrediet van 600.000 euro.

Het masterplan voorziet zeshonderd woningen, aangevuld met kantoren, winkels, studentenkamers en een woonzorgcentrum.

Het unieke van dit project is dat Slim Turnhout, als eerste in Vlaanderen, via doorgedreven sociale innovatie wil komen tot een nieuw soort woonzorgzone waar de bewoners voor elkaar zorgen. Dit geeft mensen de mogelijkheid om langer te blijven wonen in hun eigen woning en leidt tot lagere maatschappelijke kosten. Dit concept werd mee bedacht en uitgewerkt door VITO en de Thomas More Hogeschool. De Vlaamse overheid kende 2,6 miljoen euro subsidies toe

in het kader van het stadsver-nieuwingsfonds.

Slim Turnhout zal de ter-reinen exploiteren en de nodige infrastructuur aanleggen. Aparte projectvennootschappen zullen dan de opstellen ontwik-kelen in de periode 2015 - 2025.

Ondertussen zijn de bestaande bedrijfsgebouwen afgebroken. De eerste fase van het project, die bestaat uit honderd negenendertig wooneenheden zal volledig ontwikkeld worden door ION. Neem alvast een kijkje op de website www.niefhout.be. De ontwikkelaar kreeg eind 2014 zijn verkavelings- en steden-bouwkundige vergunning. De werken zullen beginnen in het voorjaar van 2015. De opleve-ring is voorzien vanaf begin 2016. Meer informatie vindt u op www.slimturnhout.be

SPORT • Vier jaar geleden stond PMV mee aan de wieg van een inhaalbeweging in sportinfra-structuur via publiek private samenwerking. Zij realiseerde ondertussen al verschillende kunstgrasvelden, eenvoudige sporthallen, multifunctionele sportcentra en zwembaden doorheen Vlaanderen. De overheid voorziet telkens een subsidie van maximaal dertig percent van de jaarlijkse bruto beschikbaarheidsvergoeding die de gemeenten moeten betalen voor deze infrastruc-tuur. Het hele project heeft een investeringswaarde van circa 200 miljoen euro en de private partner staat telkens in voor het onderhoud op langere termijn.

De eindbalans komt nu stilaan in zicht. Na de oplevering van vijfendertig kunstgrasvelden in de periode 2010-2012 plaatste PMV in 2014 nog eens een cluster van achtentwintig velden in de markt. In 2014 werd ook het nieuwe zwembad in Westerlo officieel geopend. Samen met de negen al gerealiseerde eenvoudige sporthallen is er nu dus een welkome stijging van de beschikbare sportinfrastructuur in Vlaanderen.

PMV begeleidde ook de gunningsprocedures voor zes multifunctionele sportcentra in Aalst, Brugge, Halle, Heist-op-den-Berg, Hoogstraten en Lanaken. In de zomer van 2015 zullen de eerste zwemmers gebruik kunnen maken van het nieuwe Olympisch zwembad in Brugge. Eén jaar later volgen de recreatieve zwembadcomplexen in Halle en Hoogstraten. Nu de sanering van het terrein een feit is, zal ook de multifunctionele sporthal aan de beroemde Kapellekensbaan in Aalst in 2016 zijn deuren openen. Ten slotte verwacht PMV dat zij volgend jaar de procedure voor een sportcomplex in Lanaken zal kunnen afronden. Ook hier is sprake van een multifunctioneel sportcentrum met een zwembad.

STARTERS • Alle begin is moeilijk. PMV heeft daarom bijzondere aandacht voor investeringen in starters. Dat kunnen spin-offs zijn van kennisinstellingen en bedrijven of volledig nieuwe initiatieven, vaak van seriële ondernemers. Zo heeft zij in het verleden al de melkbaard geschoren van succesvolle

ondernemingen zoals AgroSavfe, Amakem, arGEN-X, CMOSIS, Layerwise, Multiplicom en Q-Biologicals.

PMV heeft voor deze doelgroep, rechtstreeks of onrechtstreeks, een arsenaal aan producten en fondsen ter beschikking. Gelet op het hogere risicoprofiel, zal het niet verbazen dat gemiddeld dertig percent van deze dossiers de eindmeet niet haalt. Tien tot vijftien percent haalt de top en slaagt erin om een succesvolle onderneming te lanceren.

Op dat ogenblik staat PMV klaar met vervolginvesteringen. Die zijn cruciaal om starters te laten doorgroeien door het overbruggen van de zogenaamde tweede *equity gap* en om het rendement van investeringen in de vroege fase van een bedrijf veilig te stellen. PMV is goed gepositioneerd om ook dit vervolgetraject ter harte te nemen. Zij beschikt immers over voldoende middelen onder beheer en de meeste van haar fondsen hebben een *evergreen*-structuur, waarvan de looptijd onbepaald is.

STRELLI HOMME • PMV kiest ervoor om impulsen te blijven geven aan ondernemers in de wispelturige sector van de mode. In oktober 2014 investeerde zij met CultuurInvest, het fonds voor de creatieve industrie, 175.000 euro in het kapitaal van de nv Fashion-Architect Associates, het moederhuis dat met een nieuwe kapitaalstructuur zuurstof wil geven aan het uit de as herrezen Strelli Homme. De totale kapitaalverhoging bedroeg 480.000 euro. In januari

2015 volgde een tweede financieringsronde ten belope van 280.000 euro. PMV participeerde opnieuw met 70.000 euro. Hiermee wil het modemerken zijn comeback in België en in het buitenland op een verfrissende en creatieve manier aanpakken.

Toen Olivier Strelli in 2012 de boeken neerlegde, verdween immers een vaste waarde uit de Belgische mannenmode. Het gelauwerde label was ooit te vinden in meer dan driehonderd winkels wereldwijd. In zijn hoogdagen ontwierp Olivier Strelli voor de Britse rockgroep The Rolling Stones, de Franse actrice Brigitte Bardot, de Amerikaanse zanger Stevie Wonder en de Belgische koninklijke familie. Ook bij Sabena droeg men kledij van Strelli.

De voormalige financieel directeur, Paul Malingreau, kon deze Belgische trots niet zomaar laten verdwijnen en besloot in mei 2013 om samen met de ondernemers en modefanaten Carl Mourisse en Alain De Mol dit topmerk nieuw leven in te blazen. Zij richtten hiervoor de nv Fashion-Architect Associates op.

Het trio kon Jacky Franco, jarenlang topontwerper van de mannencollectie bij Olivier Strelli, overtuigen om opnieuw plaats te nemen aan de tekentafel. Ook andere oud-medewerkers vervoegden het hernieuwde label. Het sales-team werd versterkt met enkele mensen die jarenlang ervaring opdeden bij Essentiel.

Strelli Homme genoot weliswaar nog altijd van zijn naambekendheid, maar de

hele collectie moest opnieuw van nul starten. Hiervoor koos men een iets frissere, speelsere en meer actuele mannenmode die begin 2014 in twee eigen winkels in Antwerpen en Gent lag. In september van dat jaar

opende een derde eigen winkel in Hasselt en begin 2015 in Knokke. Ook de retailers hebben interesse. Strelli Homme overtuigde op korte termijn al twintig winkelpunten om het merk te verkopen.

Begin 2015 verleende PMV dan ook, via het Participatiefonds Vlaanderen, een lening ter waarde van 125.000 euro.

Strelli: te mooi om te laten verdwijnen.

DR. HENK JOOS

Algemeen Directeur FlandersBio

Een netwerkeconomie gedreven door de levenswetenschappen

Dertig jaar geleden wierp de Vlaamse regering een steen in de Vlaamse (bio-)techvijver die een aantal belangrijke golven heeft veroorzaakt. Zij had immers de visie om het onderzoek van professoren Walter Fiers, Désiré Collen, Marc Van Montagu en Jozef Schell te gebruiken als hoeksteen voor het uitbouwen van een volledig nieuwe economie. Na al die jaren heeft dit beleid duidelijk zijn vruchten afgeworpen.

Enkele pioniers, zoals Plant Genetic Systems en Innogenetics, kregen toen de steun van vroege investeerders en beleidsmakers met visie. Daaruit is vandaag een bijna mature biotechcluster gegroeid. De steen in de poel veroorzaakte immers drie golven: men stapte uit vroegere investeringen, men recycleerde het investeringskapitaal, en er kwam een ervaren management aan het hoofd van een nieuwe golf startende ondernemingen. Vandaag telt Vlaanderen meer dan driehonderd bedrijven die actief zijn in de biotechnologie. Direct en indirect biedt deze cluster werkgelegenheid aan 75.000 mensen.

KAPITAALINTENSIEF

Het is ook niet toevallig dat deze golven tot stand zijn gekomen met tussenpozen van tien tot vijftien jaar. Dit is namelijk de typische ontwikkelingsduur van een kennisbedrijf in de levenswetenschappen. Omdat het zo lang duurt om een product te ontwikkelen en omwille van de complexiteit ervan zijn bedrijven in de biowetenschappen dan ook erg kapitaalintensief.

Gelukkig is Vlaanderen ook een voorbeeld in Europa, en zelfs in de wereld, op het vlak van de financiële ondersteuning van deze sector. We worden internationaal benijd voor de visionaire aanpak van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie, voor de sectorgerichte aanpak en kennis van het IWT en voor het rijke aanbod aan financieringsmechanismen, gaande van subsidies tot zaai- en risicokapitaal.

“Vandaag telt Vlaanderen meer dan driehonderd bedrijven die actief zijn in de biotechnologie. Direct en indirect biedt deze cluster werkgelegenheid aan 75.000 mensen.”

Ook op de publieke aandelenmarkten is er heel wat expertise aanwezig en met PMV en Biotech Fonds Vlaanderen beschikt de Vlaamse regering over krachtige investeringsinstrumenten.

De cluster van de Vlaamse levenswetenschappen is hiermee geëvolueerd naar een netwerkgedreven economie. En ook hier kunnen we weer een vergelijking maken met de vijver. Een gezonde kweekvijver heeft immers veel verschillende soorten (financiële) zuurstofplanten nodig. Dit zorgt ervoor dat heel verscheiden bedrijven met diverse bedrijfsmodellen zich kunnen positioneren en stapsgewijs kunnen groeien. Vandaag zijn we dan ook stilaan klaar om een 'Vlaamse Amgen' te baren.

Maar om dit te doen, moeten we de vijver groter maken en hebben we meer financiële zuurstof nodig. Deze kan voor een stuk uit Vlaanderen komen maar zullen we steeds meer moeten aanvullen met buitenlands kapitaal.

NETWERKECONOMIE

De Vlaamse biotechcluster omvat ook een aantal bedrijven die specifieke competenties aanlevert aan ondernemingen in de levenswetenschappen. Het is net deze interactie tussen de onderzoeks- en ontwikkelingsbedrijven, die dagelijks werken aan oplossingen voor patiënten en consumenten, en de verschillende competentieplatformen die onze sector maken tot een heel performante netwerkeconomie.

We zouden echter geen Vlamingen zijn als we op onze lauweren zouden rusten en we mogen dat gerust luidop zeggen. We hebben strategische onderzoekscentra van wereldfaam op het vlak van levenswetenschappen, micro-elektronica, nieuwe materialen, 3D-printing en ICT-toepassingen, bijvoorbeeld in de gezondheidszorg. Het zou dan ook crimineel zijn om geen ambitie te hebben en hiermee niet de krijtlijnen van de toekomst uit te zetten. Met de combinatie van, bijvoorbeeld, het VIB en IMEC en het rijke areaal aan bedrijfsplatformen en -modellen kunnen we gerust een volgende golf in de vijver veroorzaken.

De eerste technische samenwerkingsplatformen zijn operationeel. De uitdaging is nu om het complexe bedrijfsontwikkelingsmodel dat is ontstaan in de gezondheidszorg te integreren in de heel snelle ondernemingscycli die eigen zijn aan de sector van de micro-elektronica. Hiervoor hebben we dringend nood aan een visionair beleid dat verder innoveert maar vooral ook mensen opleidt die kunnen dienen als vertalers tussen deze werelden. Ons onderwijs is vandaag nog te veel gericht op de jobs uit het verleden en het heden. We werken nog te weinig aan het menselijke kapitaal van de toekomst. In een snel evoluerende, technologiegedreven economie moeten we mensen verenigen die deze technologieplatformen in de vingers hebben. Het is bovendien essentieel dat zij niet alleen communiceren via sociale media en e-mail. Om bruggen te slaan, moeten zij samen op de koffie - of theevisite - en elkaar op een heel directe manier benaderen. Laat ons uit de ivoren torens (van Babel) stappen en elkaar ontmoeten op het technologische middenveld. Laten we elkaars taal leren en de kans grijpen om onze technologieplatformen te combineren.

COMPLEMENTAIRE VAARDIGHEDEN

Hiervoor moeten we jonge mensen trainen. Mensen met een technologische opleiding kunnen immers pas leiders worden als ze globaal en interdisciplinair denken. Zij moeten ook goed communiceren en beschikken over een aantal complementaire zachte vaardigheden. De opleidingen aan onze universiteiten en hogescholen moeten daarom niet alleen aandacht hebben voor de technische of technologische vorming. Al in een heel vroeg stadium moet ons onderwijs zich richten op *skill mining*. Alleen zo kunnen we jongeren snel wijzen op hun talenten en hen helpen om te kiezen voor opleidingstrajecten die hun gaven volop tot hun recht laten komen.

In tijden van economische crisis vergt het moed om zo'n visie te ontwikkelen, en te steunen. Toch is het zowat de enige optie die kleine, open economieën zoals Vlaanderen hebben om op termijn nog mee te spelen in de globale economie. Er zal bovendien visionaire financiële ondersteuning nodig zijn. Essentieel daarbij is een toegewijd fonds dat interactie stimuleert tussen verschillende hoogtechnologische sectoren. En, er is bovendien menselijk kapitaal nodig dat deze projecten kan waarmaken. Alleen zo kunnen we de oprichting van hoogtechnologische start-ups in deze nieuwe interfase verder aanmoedigen.

De sector van de Vlaamse levenswetenschappen is een competitieve cluster geworden in Europa omwille van de moed en de visie van het dertig jaar oude beleid. Onze uitdaging voor de komende tien jaar is om er een wereldspeler van te maken met nog meer moed en met minstens evenveel visie.

TECH LANE GHENT •

PMV zet haar schouders onder de gebiedsontwikkeling van Eiland Zwijnaarde. Zij doet dat samen met de stad Gent, het stedelijk ontwikkelingsbedrijf SoGent, de provincie Oost-Vlaanderen, de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen, de nv Waterwegen en Zeekanaal en de private partner Alinso nv.

Behalve een veelvoud aan projectpartners is ook veelzijdigheid hier troef. Het gaat immers niet alleen om de sanering en de herontwikkeling van een blackpoint tot een regionaal bedrijventerrein van 35 hectare. Ook het verantwoord omgaan met de schaarser wordende open ruimte in Vlaanderen, de versterking van het stedelijke en economische netwerk en de creatie van ruimte voor circa

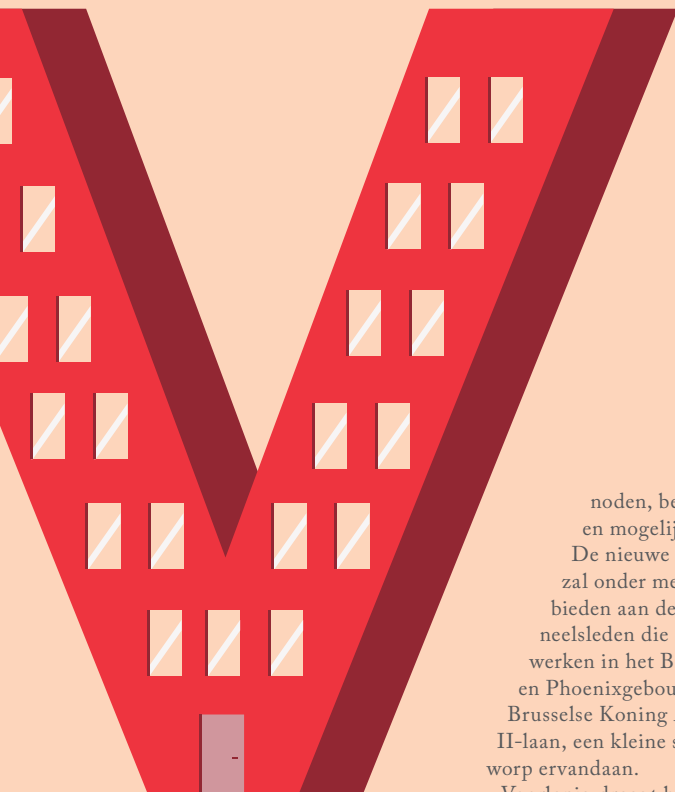
tweeduizend arbeidsplaatsen maken deel uit van het project.

Het gebied is strategisch gelegen ten zuiden van het centrum van Gent en is een toekomstige baken op de autoroute tussen Brussel en de kust. De site is omgord door de Ringvaart, de boven-Schelde en een oude getijdenarm en zal dienen als thuisbasis voor slimme logistieke activiteiten en voor bedrijven die actief

zijn in onderzoek en ontwikkeling.

In de zomer van 2014 sloot Eiland Zwijnaarde een alliantieovereenkomst met de Universiteit Gent en het Vlaams Instituut voor Biotechnologie voor de verdere ontwikkeling van de zone en vroeg het hiervoor de nodige vergunningen aan. Duurzaamheid, alternatieve energieopwekking en een aangenaam groen kader zijn de centrale uitgangspunten voor dit project.

Sindsdien werd het project herdoopt tot *Tech Lane Ghent*. De kenniszone in opbouw op het bedrijvenpark Eiland Zwijnaarde wordt samen met het bestaande Technologiepark Ardoyen internationaal gepositioneerd onder de naam Tech Lane Science Park. De slimme logistieke zone krijgt de naam Tech Lane Ghent Logistics.

VAC BRUSSEL • Op 12 mei 2014 mondde het gunningstraject voor de realisatie van nieuwe huisvesting voor de Vlaamse ambtenaren in Brussel uit in de toewijzing van de opdracht aan Project T&T nv. Dit is de ontwikkelaar van de site Thurn & Taxis aan het Brusselse kanaal. De vennootschap is een deel van de Extensa-groep van de investeringsmaatschappij Ackermans & Van Haaren.

Omdat de huurovereenkomsten voor sommige van haar huidige kantoren in 2017 vervallen, opteerde de Vlaamse Gemeenschap voor de huur van dit nieuwe, duurzame gebouw, dat beter is aangepast aan haar huidige

noden, behoeften en mogelijkheden. De nieuwe locatie zal onder meer plaats bieden aan de personeelsleden die nu nog werken in het Boudewijn- en Phoenixgebouw aan de Brusselse Koning Albert II-laan, een kleine steenworp ervandaan.

Voorlopig draagt het nieuwbouwproject de naam *Meander*. Het heeft een oppervlakte van circa 46.000 m² en zal plaats bieden aan tweeduizend tweehonderdvijftig ambtenaren. Het ontwerp is van de hand van het Nederlandse architectenbureau Neutelings Riedijk, bijgestaan door Conix Rdbm Architecten. Met een E-peil van E34 en een maximaal kwaliteitsniveau van vier sterren, beantwoordt dit passiefgebouw aan de allerhoogste standaarden. Bovendien bespaart de Vlaamse overheid met deze verhuis aanzienlijk op de huidige huisvestingskosten.

Het Meander-project verkreeg in januari 2015 de nodige vergunningen en zal tegen het voorjaar van 2017 beschikbaar zijn.

VIA-INVEST • De PMV-dochter Via-Invest realiseert openbare werken via publiek-private samenwerking. Het elimineren van de ontbrekende schakels in het Vlaamse (water-)wegennet en het wegwerken van de capaciteitsbeperkende knelpunten zijn immers belangrijke voorwaarden om een vlotte verkeersdoorstroming te garanderen in Vlaanderen. Wie elke dag in de file staat, kent het maatschappelijke en economische belang hiervan.

Via-Invest combineert de technische expertise op het vlak van openbare werken van de administratie met de deskundigheid van PMV op het vlak van financiering en publiek-private samenwerking.

2014 was voor Via-Invest een markant jaar. Zij gunde en voorzag de financiering van de A11, die de verbinding maakt tussen Brugge en Knokke en die het grootste Vlaamse dbfm-wegenproject (*design, build, finance en maintain*) is tot nu toe. Bovendien werden de noord-zuidverbinding in de Kempen en de zuidelijke tak van de R4 in Merelbeke beschikbaar. Via-Invest begeleidt ook de twee

lopende gunningsprocedures voor de N60 in Ronse en voor de Limburgse noord-zuidverbinding. Daarenboven maakt zij werk van een aantal nieuwe projecten, waaronder de optimalisatie van de Ro, de ombouw van de R4 Oost en West tot primaire wegen, de verhoging van de bruggen over het Albertkanaal en van de Steenbruggebrug en de nieuwe Dampoortsluis in Brugge.

VIRGINIE LOVELING-GEBOUW • Na de voltooiing van het Virginie Lovelinggebouw, het Vlaams Administratief Centrum Gent, in januari 2014 door de projectvennootschap Sofa Invest nv, rees het idee om samen met KBC-groep en Bank Degroof te

werken aan een publieke uitgave van vastgoedcertificaten.

Omdat het effect van deze transactie op de overheidsbegroting niet helemaal duidelijk was, besliste PMV in september 2014 om deze initiële piste te verlaten en de vennootschap Sofa Invest te verkopen. Er bleek veel interesse te bestaan bij Belgische banken en verzekeraars, vastgoedbevaks en zelfs enkele buitenlandse vastgoedfondsen. Uiteindelijk verkocht PMV de aandelen in Sofa Invest in december 2014 aan AG Real Estate, een honderd procent dochteronderneming van AG Insurance. Vastgoedmakelaar Cushman & Wakefield leidde de transactie in goede banen.

Het VAC Gent groepeerde de Vlaamse ambtenaren in de

provincie Oost-Vlaanderen. De Vlaamse Gemeenschap huurt het pand voor een vaste periode van twintig jaar. De locatie aan de Fabiolalaan, vlak naast het station Gent-Sint-Pieters, is strategisch en is zowel met de auto als met het openbaar vervoer goed bereikbaar.

Dit ontwerp van Polo Architects biedt duurzame huisvesting aan circa duizend vijfhonderd ambtenaren uit zesentwintig entiteiten van de Vlaamse overheid. Het energiezuinige torengebouw heeft een E-peil van E30 en een K-waarde van K18. Het telt tweeëntwintig verdiepingen en is met zijn negentig meter het derde hoogste gebouw van Gent. De realisatie is van ontwikkelaars Kairo en Eurostation.

Het Virginie Lovelinggebouw pronkt met de derde hoogste toren van Gent.

INTERVIEW

XANT

MET DE WIND MEE

XANT, een jonge Vlaams-Brusselse joint venture, wil Vlaanderen op de wereldkaart zetten met windturbines.

ALEX DE BROE, CEO VAN XANT

Het idee om middelgrote windturbines te produceren ontstond in de schoot van 3E, een studiebureau voor hernieuwbare energie in Brussel. Een haalbaarheidsstudie toonde de levensvatbaarheid aan van een compacte windturbine die veel eenvoudiger, betrouwbaarder en onderhoudsvriendelijker was dan de bestaande exemplaren.

In 2011 startte XANT met een eerste kapitaalronde. “Het vinden van de eerste investeerders was zeker geen eenvoudige zaak”, zegt Alex De Broe, CEO van XANT. “We zaten in volle crisisperiode en we wisten dat we in die opstartfase geen beroep konden doen op louter financiële investeerders. We hadden behoefte aan partners die echt geloofden in ons product en die ons ook met raad en daad konden bijstaan bij het uitrollen ervan”, aldus nog De Broe. Met ondernemer en business angel Jo Versavel werd iemand gevonden die de technologie voor hernieuwbare energie een warm hart toedraagt en die geloofde in het verhaal. De familie Vyncke, die via de holding Prometheus participeert, werd de andere aandeelhouder. De nieuwe windturbinefabrikant kon voor Vyncke nv een middel vormen om te groeien en om aan de bestaande klanten een totaaloplossing aan te bieden als aanvulling op de bestaande activiteiten in de energiesector: de bouw van stookketels voor opwekking uit biomassa en de gascogeneratiecentrales.

MIDDELGROTE TURBINE

De XANT M windturbine is een middelgrote molen van 100 kilowatt (kW), die zich situeert tussen de boot-, thuis- en tuinmolens en de grote turbines van nutsbedrijven, die twee tot zeven megawatt kunnen produceren. Deze laatste categorie betreft bijvoorbeeld de turbines die, gegroepeerd in windparken, in de Noordzee staan.

“Vooral bij de grote turbines is de techniek verder geëvolueerd. De op de markt verkrijgbare modellen in het middensegment beschikken echter meestal nog over een technologie die dateert uit de jaren tachtig. Door hun omvang, ingewikkelde techniek en behoefte aan onderhoud zijn ze vaak niet geschikt voor zomaar elke locatie”, zegt Alex De Broe. De prijs voor een XANT M-model bedraagt vandaag ongeveer 300.000 euro. Het bedrijf wil er jaarlijks een dertigtal van installeren.

Om die doelstelling te halen, richt XANT zich op twee markten. “Enerzijds ligt de focus op de zogenaamde decentrale opwekking, of *distributed generation*. Hier wordt energie geproduceerd op plaatsen die gemakkelijk toegankelijk zijn en vrijwel zonder logistieke problemen. Bovendien zijn deze locaties ook verbonden met het bestaande stroomnet, waarop de turbine kan worden aangesloten. We denken hier vooral aan grotere land- en tuinbouwbedrijven en de industrie, bij ons en in andere geïndustrialiseerde landen”, aldus De Broe.

De XANT M windturbine is een middelgrote molen van 100 kilowatt.

“Een andere markt waar we groeikansen zien, is de zogenaamde *off grid*. Dit wil zeggen dat we turbines gaan installeren op plaatsen die niet aangesloten zijn op een elektriciteitsnet en die moeilijk te bereiken zijn. Het betreft vaak afgelegen oorden waar het zo goed als onmogelijk is om grote, logge exemplaren ter plaatse te krijgen. Voorbeelden hier zijn eilandengroepen of locaties waar aan ontginning wordt gedaan, zoals de mijnindustrie waar vaak een grote energiebehoefte is”, zegt De Broe nog. “Vooral voor dit tweede marktsegment beschikken we over de best geschikte windmolen. Onze concurrenten kunnen hier met hun oudere machines nauwelijks terecht.”

PMV

Ook de Vlaamse investeringsmaatschappij PMV zag wel iets in het hernieuwbare energieverhaal van de jonge start-up en investeerde in 2014 via haar innovatiefonds TINA 2 miljoen euro in de joint-venture: 1 miljoen in het kapitaal en een lening van 1 miljoen.

“De inbreng van PMV was cruciaal om de stap te overbruggen tussen de opstartfase en het moment waarop puur private investeerders konden worden aangetrokken. Het was de noodzakelijke schakel tussen de *early believers* en de echte groeifase. Maar ook op andere vlakken was de inbreng van PMV belangrijk. Men

weet er perfect hoe een bedrijf hoort te draaien en dus konden we er terecht voor concreet advies”, volgens De Broe.

CONTAINER

De XANT M-windturbine bestaat uit negen modules die passen in één container van veertig voet en die hoofdzakelijk bestaan uit standaardmaterialen. Vaak worden de turbines geïnstalleerd op moeilijk toegankelijke plaatsen, een factor waarmee van bij de ontwikkeling rekening werd gehouden. “Compactheid was belangrijk met het oog op vervoer en installatie, maar ook het onderhoudsgemak en de snelheid waarmee herstellingen zouden kunnen worden uitgevoerd, waren van belang”, aldus De Broe.

De windturbine werd zo ontworpen dat de montage ter plaatse kan gebeuren. De leveranciers van XANT doen vooraf zelf al een deel van de assemblage, wat de opstelling vereenvoudigt. De verschillende modules zijn perfect op elkaar afgesteld en kunnen met enkel boutverbindingen worden vastgehecht. Door met standaardmaterialen te werken, die vrijwel wereldwijd verkrijgbaar zijn, wordt ook in geval van een defect aan de machine, de periode om de herstelonderdelen ter plaatse te krijgen fel ingekort. “Een belangrijke troef van de XANT technologie is het feit dat de windmolen met een lier kan worden rechtgetrokken. Er is dus geen dure huurkraan nodig voor de installatie. Bovendien zorgen de manier van opzetten, de vorm en het formaat van de turbine ervoor dat de wachttijd voor het verkrijgen van een plaatsingsvergunning tot een minimum kan worden beperkt”, nog volgens De Broe. “Omdat we vanuit onze ervaring bij 3E hadden gemerkt dat er in deze afgelegen gebieden wel aandacht werd besteed aan het onderhoud van de dieselgeneratoren, maar men zich weinig bekommerde om andere zaken, was het noodzakelijk dat de turbine ook zeer onderhoudsarm zou zijn. Mede daarom hebben we enkel de echt noodzakelijke stukken overgehouden. Minder onderdelen wil immers ook zeggen minder mogelijke defecten.”

INTERNATIONALE TOEKOMST

De eerste windturbines werden ondertussen geïnstalleerd. Bij Vyncke in Harelbeke staat een exemplaar dat mede dienst doet als testturbine en dat voortdurend gegevens doorstuurt

“We zien vooral groeimogelijkheden bij installaties in afgelegen of moeilijk bereikbare gebieden. In dit segment telt XANT nauwelijks concurrenten.”

Alex De Broe

om de technologie verder te verfijnen. Ook baggergroep DEME in de Antwerpse haven voorziet een exemplaar aan z'n hoofdkantoor. “De windturbine bij DEME komt voor ons op een ideale locatie te staan”, aldus Alex De Broe. “De vele internationale klanten die er over de vloer komen, krijgen als eerste onze XANT M te zien. Betere publiciteit kunnen we niet wensen.”

In Vlaanderen is de joint-venture momenteel een aantal contracten met land- en tuinbouwbedrijven aan het afronden, maar het is nu al duidelijk dat de focus zal liggen op het internationale vlak. “We gaan vooral op zoek naar afgelegen regio's waar veel wind is en waar de stroomprijzen hoog zijn. Met onze windturbine kunnen we daar een zeer goed alternatief bieden voor de dure stroom uit dieselgeneratoren”, vervolgt CEO De Broe.

In Europa heeft XANT enkele installaties op stapel staan in het Verenigd Koninkrijk, meer bepaald in Schotland en Wales, en in Italië. Daarnaast onderzoekt het bedrijf de mogelijkheden om de energiekosten van een aantal vissersdorpen in Alaska te doen dalen, met de *Alaskan Energy Authority*, het nationale energieagentschap. In Zuidoost-Azië kan de XANT M een oplossing bieden voor de stroomvoorziening op de vele tientallen eilanden, terwijl zich in het Australische binnenland, bijvoorbeeld, nog veel afgelegen gebieden bevinden. “Ook bij de internationalisering bieden de ervaring en knowhow van partners zoals Jo Versavel, Vyncke, 3E en PMV een belangrijk voordeel. We kijken de toekomst dus met vertrouwen tegemoet”, besluit Alex De Broe.

VLAAMSE ERFGOEDEKLUIS •

Met de Vlaamse Erfgoedkuis willen PMV en de erfgoedorganisatie Herita vzw het gemakkelijker maken om privé-investeerders aan te trekken voor de restauratie en exploitatie van onroerend erfgoed. De kuis is een zogenaamd ‘rollend fonds’ waarbij het geld van afgeronde investeringen terugstroomt om te dienen voor nieuwe projecten. Dit financieringsinstrument is een aanvulling op de bestaande restauratiepremies van de Vlaamse overheid.

De kuis is de logische partner van overheden, lokale besturen, erfgoedverenigingen, projectontwikkelaars en particulieren die erfgoedprojecten op een rendabele manier

willen ontwikkelen en uitbaten. Ook als de markt afhaakt, zoekt de Erfgoedkuis mee naar mogelijke oplossingen om een duurzame (her)bestemming te vinden die rekening houdt met zowel het financiële als het maatschappelijke rendement.

In 2014 besliste de Erfgoedkuis om te investeren in de site van het loodswezen en het gebouw van de Nationale Bank van België in Antwerpen, in het Gentse Wintercircus en in het kasteel ter Ham in Steenokkerzeel. Ook voor het kasteel van Heers en de Centrale Werkplaatsen in Leuven startte zij met een herontwikkelingstraject.

VLAAMS ENERGIEBEDRIJF •

Het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 en de beleidsnota's

van de huidige regering voorzien dat het in 2012 opgerichte Vlaams Energiebedrijf (VEB) zal worden geïntegreerd in de PMV-groep. “Het VEB zal zich in de schoot van PMV specialiseren op het gebied van georganiseerde en besparende energielevering”, luidt het daar. Deze integratie is volop in voorbereiding en zal in de loop van 2015 worden afgerond.

De al bestaande PMV-investeringen in duurzame energie, gecombineerd met de activiteiten van het VEB op het vlak van energielevering en -efficiëntie, maken nu van PMV een belangrijke speler in het energielandschap, en dat zowel voor de private sector als voor de overheid.

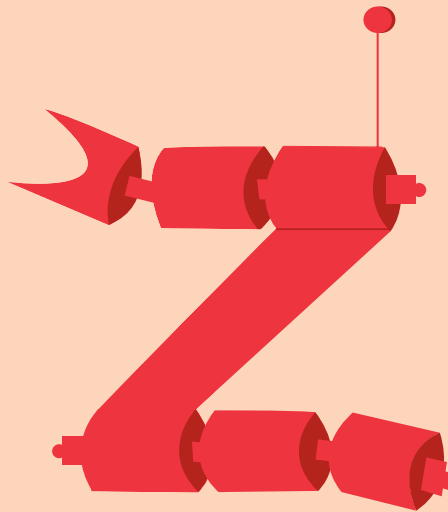
De Handelsbeurs van Antwerpen is het allereerste project van de Vlaamse Erfgoedkuis. Zij investeert 3,75 miljoen euro om deze parel in haar oorspronkelijke schoonheid te herstellen.

YPC • Een team ondernemers met samen meer dan vijftien jaar ervaring in de textiel-, glas- en glasvezelindustrie richtten in 2009 een bedrijf op dat technisch textiel ontwikkelt en produceert op basis van glasvezel. Deze producten zijn bestemd voor bedrijven die ze verwerken in allerlei toepassingen, zoals pijplijnherstellingen, de versterking van windmolenbladen, industriële thermoplasten (een materiaal van kunststof dat, in tegenstelling tot thermoharders, bij sterke verhitting zacht wordt) of zelfs hoogtechnologisch sportmateriaal.

YPC, een afkorting van *Your Partner in Composites*, haalde het startkapitaal op bij een aantal Belgische en Luxemburgse investeerders. Begin 2014 verstrekte PMV een achtergestelde lening in een transactie waarbij ook de bestaande aandeelhouders bijkomende middelen inbrachten. Het geld dient voor de verdere groei van YPC in de bestaande markten en voor de introductie van nieuwe toepassingen in nog onontgonnen afzetgebieden.

ZORA • Door de toenemende vergrijzing dreigen de zorgvraag en het zorgaanbod uit balans te geraken. We verwachten namelijk dat het aantal mensen op werkzame leeftijd zal moeten verdubbelen om aan de stijgende vraag te kunnen voldoen. Deze evolutie dwingt de sector om op zoek te gaan naar nieuwe organisatievormen die enerzijds gebruik maken van innovatieve technologieën en anderzijds het arbeidspotentieel efficiënter gebruiken. Het Vlaamse softwarebedrijf QBMT bvba probeert, in samenwerking met het Franse Aldebaran Robotics,

deze trend te keren met de ontwikkeling en commercialisering van een humanoïde zorgrobot. In september 2013 lanceerde QBMT een eerste versie van Zora. Midden 2014 investeerde PMV 195.000 euro in het bedrijf. Deze middelen dienden voor de verdere uitbreiding van de functionaliteiten (revalidatie-oefeningen) van de zorgrobot. Intussen werken er al zesentwintig Zora's in de zorg. Naar aanleiding van deze eerste successen, moet QBMT nu op korte termijn enkele strategische keuzes maken inzake verdere ontwikkelingen en commercialisering.

INTERVIEW

ZORA

FABRICE GOFFIN EN TOMMY DEBLIECK MET ZORA

QBMT is een Vlaams bedrijf dat sinds 2012 werkt aan de ontwikkeling van een robot die medewerkers in de zorg en het onderwijs kan helpen bij hun dagelijks werk. Sinds de eerste ingebruikname in het Oostendse woonzorgcentrum 'de Boarebreker' begin 2014, een wereldprimeur, is er bijzonder veel interesse voor Zora. De functies en toepassingsmogelijkheden van de zorgrobot breiden in ijltempo uit.

De oprichters, Fabrice Goffin en Tommy Deblieck van QBMT (Qatar Belgium Modern Technologies), hadden hun sporen in software-ontwikkeling al verdiend toen ze begin 2012 in contact kwamen met Aldebaran Robotics. Dit bedrijf uit Parijs is wereldleider in de productie van humanoïde robots, maar ontwikkelt zelf geen softwaretoepassingen voor deze machines. In QBMT vonden ze de geschikte partner om hun humanoïde robot NAO te programmeren en te commercialiseren. Ze verleenden de Oostendse start-up exclusiviteit in Europa voor toepassingen binnen de gezondheidssector. "Vanuit onze ervaring met het schrijven van innovatieve app's zagen we meteen de enorme mogelijkheden voor een gebruiksvriendelijke robot in de zorg- en onderwijssector. In Qatar, bijvoorbeeld, hadden we al veel succes met een virtuele butler, een applicatie waarmee hotelklanten deuren kunnen openen, de lift bedienen, inchecken en roomservice bestellen", aldus Fabrice Goffin.

MET ZORA IS HET NOOIT SAAI

Zora, de eerste en voorlopig enige humanoïde robot ter wereld die wordt ingezet in de zorgsector, staat aan de vooravond van een internationale doorbraak.

HOOGTECHNOLOGISCH EN VROUWELIJK

De achteventig centimeter grote en twaalf kilogram zware zorgrobot heeft de lichaamsverhoudingen van een mens en kreeg een vrouwelijke naam: Zora. Zij beschikt over een stemsynthesizer en niet minder dan vijf microfoons waarmee de richting van een geluidsbron kan worden gelokaliseerd. Voorts bezit de machine luidsprekers, twee camera's om hindernissen te ontwijken, WiFi-ontvangst en tal van sensoren. Dankzij een ingebouwde gyro-meter kan ze haar evenwicht bewaren. Valt Zora toch, dan kan ze zelfstandig opnieuw rechtop gaan staan. De zorgrobot wordt bestuurd door stemcommando's of digitale instructies via tablet of smartphone.

"Maar ze kan niks uit zichzelf", zegt Tommy Deblieck. "Alles wat Zora kan en tot nu toe deed, werd bedacht door experts in de zorg. Een mooi voorbeeld hiervan is het proefproject dat we in 2013 hebben opgestart met UGent, met ondersteuning van de Christelijke Mutualiteiten. Voor dit twee jaar durende project kregen we 250.000 euro van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT). PMV investeerde 195.000 euro Innovatiemezzanine in onze start-up. Dit gaf ons de nodige zuurstof om de zorgrobot snel verder te ontwikkelen."

Zorginstellingen kunnen de zorgrobot via INGLease aankopen voor 266 euro per maand, gedurende vijf jaar. In ruil voor die verminderde prijs geven ze regelmatig feedback over de werking en het gebruik.

Zora zorgt voor echte interactie tussen de bewoners en het animatie- en ergoteam.

BORSBEEKHOF

Ook in het woon- en zorgcentrum Borsbeekhof in Borgerhout is Zora een graag geziene gast. De zorgrobot draait er mee met het animatie- en ergoteam, en af en toe ook met de kinesisten. “Wij proberen elke dag iets met haar te doen en gebruiken de robot vooral in groep, minder bij individuele begeleiding. Ze is uiterst nuttig om een activiteit of een dialoog te starten”, zegt Lisanne van Broekhoven, ergotherapeute in het rusthuis. “Bij een bingonamiddag bijvoorbeeld, zegt Zora luidop de eerste keer het getal, onze medewerkers de tweede keer. Bij een oefening rond spreekwoorden, zegt zij het begin van het spreekwoord, waarna de bewoners kunnen aanvullen. Zelf doen we dan de controle. Er is echt een interactie tussen de bewoners, Zora en het animatie- en ergoteam”, vervolgt van Broekhoven. “Het is niet de bedoeling dat Zora personeel gaat vervangen, maar ze kan hen wel helpen en aanvullen. Met een steeds ouder wordende bevolking zal de zorgsector in de toekomst te kampen krijgen met een nijpend personeelstekort, wat het noodzakelijk maakt om te blijven werken aan zorgtechnologie. Zora is alvast een stap in de goede richting”, vult Tommy Deblieck aan.

Volgens Lisanne van Broekhoven zijn de reacties bij de bewoners positief en beschouwen ze haar als een onderdeel van het begeleidende team. “Onze bewoners tonen veel interesse in de technologische mogelijkheden van de robot en zien Zora als een hulpmiddel. We merken dat onze dementerende zorgvragers nog enthousiaster reageren en ook sneller een emotionele band met haar opbouwen”, zegt de ergotherapeute. Het zijn overigens de medewerkers van het rusthuis zelf die via een tablet voor de reacties en stemcommando's van de robot zorgen. “Het leuke daaraan is dat de bewoners niet beseffen hoe dit in z'n werk gaat. Zij gaan ervan uit dat ze converseren met Zora, terwijl ze in feite met ons in gesprek zijn. Dat is interessant omdat ze met haar net iets anders omgaan dan met ons. Op één of andere manier zien sommige bewoners Zora meer als vriendje dan als personeelslid”, zegt van Broekhoven.

“Dat zal in de toekomst nog meer het geval worden met de uitbreiding van de mogelijkheden. Vandaag wordt de robot al ingezet om op vraag van een individuele bewoner het menu van de dag voor te lezen. Het menu wordt één keer per week opgeladen en wanneer een bejaarde daarna op het voetje van de robot

drukt, bepaalt de interne klok welk menu ze op dat tijdstip moet voorlezen. Als robot kan zij dit voor een dementerende bejaarde met gemak twintig keer herhalen, iets wat moeilijker ligt bij een personeelslid. Binnenkort zal ook het belangrijkste nieuws op vraag worden voorgelezen”, aldus Tommy Deblieck. Dat Zora zo goed wordt ontvangen door de bewoners, is verrassend omdat ze uiteindelijk toch wordt ingezet bij een groep mensen die niet of nauwelijks op de hoogte zijn van de laatste technologische snufjes. Velen onder hen hebben zelfs nog nooit met een gsm gewerkt. Ook de bezoekers van Borsbeekhof reageren enthousiast op de robot. Zij willen zeer graag meer weten en stimuleren hun ouders en grootouders om aan de activiteiten met Zora deel te nemen.

“We kunnen gerust stellen dat Zora een aanname en nuttige toevoeging is aan ons team. Door de dingen die ze doet, zorgt ze ervoor dat de medewerkers tijd kunnen vrijmaken voor andere zaken. Bovendien zorgt ze zeker en vast ook voor een extra pigment, door de soms lange dagen voor de bewoners extra te doorbreken: met Zora is het nooit saai”, besluit Lisanne van Broekhoven. De ergotherapeute ziet voor de zorgrobot een mooie toekomst weggelegd. De voortdurende samenwerking met de ontwikkelaars en de suggesties die kunnen worden getest op uitvoerbaarheid, vindt ze een belangrijke meerwaarde.

INTERNATIONALE DOORBRAAK

QBMT zet volop in op de verdere ontwikkeling van deze en andere humanoïde robots. “Zora spreekt momenteel negentien talen. In de toekomst zal ze kunnen communiceren met anderstaligen en zelfs vertalen waar nodig. Binnen afzienbare tijd kan Zora zeker een plaats krijgen op de spoedafdeling van ziekenhuizen of in ziekenwagens. Bij een ongeval in Brugge met een Japanse of Chinese toerist bijvoorbeeld, kan het van levensbelang zijn dat er een ‘tolk’ mee is”, aldus Fabrice Goffin. “Wij onderzoeken momenteel ook volop hoe Zora in het huishouden kan worden ingeschakeld. Het ultieme doel is om ervoor te zorgen dat ouder wordende mensen langer thuis kunnen blijven. De bestaande middelen falen allemaal in gebruiksgemak. Wij geloven er sterk in dat Zora hier de ontbrekende schakel kan vormen”, nog volgens Goffin. “De inspanningen om Zora ook in het onderwijs in te zetten, bijvoorbeeld ter

“Zora draagt ertoe bij om van patiënten weer mensen te maken.”

jury Zorg Innovatie Start-up Award

ondersteuning van kinderen met een leerachterstand, blijven we uiteraard ook voortzetten.”

Terwijl QBMT volop werkt aan de verdere evolutie van Zora, en nadenkt over een Zora 2.0 die mogelijks iets groter zal zijn en, indien mogelijk, in België zal worden geassembleerd, is het duidelijk dat de zorgrobot aan de vooravond staat van de grote internationale doorbraak. “We plaatsen momenteel zo'n drie robots per week, wat het totale aantal tegen eind 2015 op meer dan honderd zal brengen. De vraag is moeilijk bij te houden; zo is er concrete interesse vanuit Duitsland, Zweden, Finland en Zwitserland. Voor Frankrijk hebben we in de studio's van TF1 een officiële lancering gedaan, terwijl in Nederland de eerste robots al in gebruik zijn”, aldus Tommy Deblieck. QBMT won met Zora bij onze noorderburen in maart 2015 de prestigieuze Zorg Innovatie Start-up Award, waarbij de jury onder meer stelde dat de zorgrobot niet alleen ontroert, maar mensen letterlijk in beweging krijgt en ertoe bijdraagt om van patiënten weer mensen te maken.

BELGISCHE FEDERATIE VOOR ROBOTICA

Fabrice Goffin en Tommy Deblieck willen met hun opgedane ervaringen ook andere Belgische start-ups binnen de robotica-sector helpen. Daartoe werd de vzw Belgische Federatie Robotica in het leven geroepen. “Ons land zit barstensvol talent, dat mee aan de top staat in de robotica-sector en in het vinden van creatieve toepassingen voor technologische oplossingen. Wij willen hen helpen met het zoeken naar de juiste weg. Het is zonde om talent van hier naar Silicon Valley te zien vertrekken, alleen omdat het niet weet waar aan te kloppen. Wij willen hen met onze federatie steunen”, besluit Fabrice Goffin.

PORTFOLIO

FONDS VLAANDEREN-INTERNATIONAAL

3D-Eyetrionics
Awingu
Citymesh
Clear2Pay
Consumer Products International
Excico Group
EXKi International
GDM Electronics
Itineris
Larian Publishing
Option
Septentrio

GIGARANT

Arcomet Service
Holgat

GROEIMEZZANINE

Alvey
Biocartis
Creative Spreads
Cyanos
De Gentse Kluis
De Kraaiberg
Demaco Invest
DO Invest
Exquisite Food
Exquisite Seafood
GBC
GDM Electronics
Ginsenga
Itineris
Mezzanine Partners
Mydibel
Option
Pharmatel
Polet Quality Products
Punch Powertrain

DUURZAME ONTWIKKELING

Belwind
DBE
Ducatt
Electrawinds
Elicio (Tecteo)
Parkwind
Rebo
Thenergo
Vlaams Energiebedrijf

CULTUURINVEST

2Rivers
3 Pees
Any Media
Arendsoog
Beast Animation
Brussels Jazz Marathon
Café Costume
Cyborn
dINK
Ensemble
Exuvis
Fashion-Architect Associates
Goedenavond
GrIN
Het Moederschap
IPARC
Judas Theaterproducties
Larian Publishing
Libelya
Niceberg Studios
Notte-Vandebosch
Out of the Blue
Stichting Brussels Philharmonic
The Solo Project
VideoStep
Vrijdag
Witsand Uitgevers
Woowoos (Okeez)

FLANDERS' CARE INVEST

eSaturnus
FEops
Multiplicom
Trod Medical

INNOVATIEMEZZANINE

4Power
90PLUS
Almagates
Aristoco
Brighteye
Cheval Fatal
Cognistreamer
Delivery & Parcel Solutions
dINK
Dispack Projects
E-Novex
E2 Systems Energy & Environment
Esset Energy systems
Exuvis
FEops
ITRUX
Motum
ONEA
Pattyn Packing Lines
Pronota
Pyxima
QBMT
Reskin Medical
Right Brain Interface
Rmoni Wireless
SampleSumo
Seaqx
UL Power
Viadact

KIDSINVEST

Achahboun Chahida
Ankorola
Anpa
Aouragh Samira
Baby-Beau
Bartok Inge
Basteijns Joke
Beleven
Belon Marijke
Birsén Yildirim
Blockmans Corinna
Bombeke Greta
Bouzakoura Ehsan
Bulté Gina
Carels Véronique
Castrel Annik
Clémence & Juliette
Dauwe Ruth
De Bijtjes MXM
De Combes Katja
De Toverboom
Dehaes Kristel
Deprez Caroline
Donckers Inge
Droesem
Dussart Kim
El Baijouni Hayat
El Yakhoulfi Fateha
Elasri Majda
Engeltjes & Bengeltjes
Fraikin Eva
Genot Alexandra
Hendriks Daisy
Het Engeltje
Het Pippertje
Het Toverhuis
Houttekier Mieke
IMC Corporation
Jalin
Keukelier Isabel
Kiddy-Boel

PORTFOLIO

Kids & Co
Klejna-Van Camp Sylwia
Koala
Kocabas Büsra
Konings Wanda
Krokodilleken
Lemaire Cindy
Ma Maison Fleur
Macharis Marijke
Matthijssens An
Mc Kenzie Maxine
Moerman Tamara
Op de Becq Nathalie
Otté Nadine
Paddehuisje
Po & Pippo
Quax Brigitte
Santuliana Els
Scholliers Ruth
Seys Ann
Smets Sofie
Smets Sofie - The Kids Express
Steenkiste Tessie
't Stationnetje
Thienpont Christel
Thomassen Claudia
Tingelinge VOF
Torrekens Anja
Van Damme Evi
Van den Broek Audrey
Van der Beken Ellen
van der Heijden Margarita
Van Impe Isabelle
Van Kerkhove Els
Van Landegem Karen
Van Mieghem An
Van Parijs Lindsey
Van Rillaer Jules
Van Vooren Karine
Vanhorebeek Griet
Verague Kelly
Verbraeken Frank

Verheyen Mieke
Vlaamse Kinderopvang
Wackenier Julie
Zerouali Sandrine

PMV

Amakem
arGEN-X
Ophthakem

SIFO

Hefboom
Netwerk Rentevrij
Trividend

SOFI I

Agrosavfe
AtSharp
Axsmate
Bloom Technologies
Carambla
Enprove
eXia
Graphine
Luceda
neoScores
Ontoforce
Pepric
PieSync
Q-Biologicals
Small Town Heroes
TagTagCity
Track4c
VILOC

SOFI II

Biogazelle
CoScale
Fertihome
Pharmafluidics
Porphyrio

PMV-TINA

Biocartis
Borit
Celyad
FRX Polymers
High Wind
Laboratoria Smeets
NEWTEC CY
RapidFit
Xant

VINNOF

Agrosavfe
Amakem
Apitope International
Aratana (Okapi Sciences)
Arcarios
arGEN-X
Awingu
Bubble
Cartagenia
CMOSIS
Complix
Dsquare
Excico Group
Fast Forward Pharmaceuticals
Formac Pharmaceuticals
Key Technology
Layerwise
Ophthakem
Oxynade
Pharma Diagnostics
PMV re Vinci
Q-Biologicals
YPC

VINNOF-IWT

1 OK Solutions
Aurea Imaging
Becona
Belti
Big Tyre Recycling corporation

Brevisco
Citymesh
Complix
Demetra
Dsquare
Eco Treasures
FISystems
Flow
Formac Pharmaceuticals
Geosparc
iVOX
Knowliah
Leuven Air Bearings
Lin.k
Mu Technologies
Ostec
Pay & Save
Peira
Prismax
ProFon
Sapac
Smart Sunday
Tagger.fm
Visiomatics
Visys

INDEX 2009—2013

Deze index biedt u een overzicht van de behandelde lemmata in de vorige edities van het ABC van PMV.

2009

Amakem
ARKImedes
Bedrijfsinvesteringen
Bedrijvencentrum
Belwind
Binnenvaart
Biofer
Brede scholen
Brownfields
Creatieve industrie
CultuurInvest
DBFM
Deugdelijk bestuur
Duurzame ontwikkeling
Eco Projects
Electrawinds
Financiële crisis
Fonds Vlaanderen-
Internationaal
Gebiedsontwikkeling
Gigant
Groefinanciering
Groeiemezzanine
Groene energie
Havens
Hefboomwerking
PMV op verplaatsing
Helchteren/Houthalen
iCUBES
Infrastructuur
Innovatiemezzanine
Investeringszone
Petroleum Zuid
Kerncijfers
J-curve
Kempen
KidsInvest
Klimaatfondsen
Levenswetenschappen
Lunchcauserie
Merelbeke
Mode
Nautinvest
Norkring
Novovil
Organisatie
Projectinvesteringen
Publiek Private
Samenwerking
Raad van bestuur
Ronse
Portfolio

PMV op verplaatsing
Schone technologie
School Invest
Signature Vermeulen
Sociaal Investeringsfonds
Sportinfrastructuur
Studiedag
Symposium
Thenergo
Uitgeverij
Vastgoed
Vrijdag
Via-Invest
Visys
Vlaamse Administratieve
Centra
Vlaams Innovatiefonds
Vlaamse
Milieumaatschappij
Voetbalstadions
VRT-zenderpark
Waarborgen
Waarborgregeling
Willebroek-Noord
Winwinlening
Xenics
Ysebaert, Clair
Zaalkapitaal
Zaventem
Zeebrugge
PMV-publicaties

2010

10 jaar PMV
Adam Software
Aescap Venture
Arcarios
ARKImedes
Bedrijfsinvesteringen
Bedrijvencentrum
Belwind
Biofer
Biocartis
Blue Gate Antwerp
Brownfields
Capricorn Health-tech
Fund
Creatieve industrie
CultuurInvest
Citymesh
DBFM
DBM+F

Deugdelijk bestuur
Duurzame ontwikkeling
Eco Projects
Electrawinds
Flanders' Care Invest
Fonds Vlaanderen-
Internationaal
Gebiedsontwikkeling
Gigant
Glastuinbouw
Groefinanciering
Groeiemezzanine
Groene energie
Haalbaarheidsstudies
Havens
Hefboomwerking
Helchteren/Houthalen
Ikaros Solar Park Fund I
Infrastructuur
Innovatiemezzanine
Jean Stéphenne
Kempen
Kerncijfers
KidsInvest
Klimaatfondsen
Levenswetenschappen
Libelya
Merelbeke
Mode
Nautinvest
Norkring
Novovil
Open Scholen
Organisatie
Publiek Private
Samenwerking
Rebo
Ronse
Portfolio
Scholen van morgen
Schone technologie
School Invest
Sociaal Investeringsfonds
Sportinfrastructuur
Stopcontact op zee
Thenergo
TINA
Vastgoed
Vesalius Biocapital
Via-Invest
Koen Schoors
Vlaams Innovatiefonds

Vlaamse Administratieve
Centra
Vlaamse
Milieumaatschappij
Voetbalstadions
Raad van bestuur
Waarborgregeling
Willebroek-Noord
Winwinlening
Ysebaert, Clair
PMV verwelkomt
Zaalkapitaal
Zaventem
Zeebrugge
PMV op verplaatsing
PMV-publicaties

2011

Alvey
Amakem
Aminolabs
ARKImedes
Bedrijfsinvesteringen
Bedrijvencentrum
Belwind
Biocartis
Blauwe energie
Blue Gate Antwerp
Brownfields
Cartagenia
Culturele en creatieve
industrie
Dbfm
Deugdelijk bestuur
Deurganckdoksluis
dINK
Ducatt
Duurzame ontwikkeling
Eiland Zwijsnaarde
Electrawinds
Flanders' Care Invest
Gebiedsontwikkeling
Gigant
Groefinanciering
Groene waarborg
Haalbaarheidsstudies
Hefboomwerking
Inclusie Invest
Infrastructuur
Innovatiemezzanine
Itineris
Kempense noord-
zuidverbinding
Kunstgrasvelden
Larian
Levenswetenschappen
Maatwerk
Merelbeke R4
Nautinvest
Novovil
Open Scholen

Organisatie
PMF Infrastructure Fund
Publiek Private
Samenwerking
Q-Biologicals
Rebo
Saninvest
Scholen van Morgen
Schone technologie
Sociaal Investeringsfonds
Sofi
Sporthallen
Sportinfrastructuur
Stopcontact op zee
Supremo
Tina
Vastgoed
Vesalius Biocapital
Via-Invest
Vlaamse Administratieve
Centra
Vlaamse
Milieumaatschappij
Vlaams Innovatiefonds
Waarborgregeling
Winwinlening
Yesplan
Ysebaert, Clair
Zaalkapitaal
Zaventem

2012

AT1
Agrosavfe
ARKImedes
Awingu
Bankenplan
Beast Animation
Bedrijfsinvesteringen
Belwind
Biocartis
Blue Gate Antwerp
Boma
Brownfields
Campus Syntra
Cartagenia
Centrale huisvesting Go!
Christophe Ruys 360°
Agency
Culturele en creatieve
industrie
Dbfm
Deugdelijk bestuur
Ducatt
Duurzame ontwikkeling
Eiland Zwijsnaarde
Electrawinds
Erfgoedkluis
eSaturnus
Frigilunch
Gebiedsontwikkeling
Gent R4
Gigant

Groefinanciering
Haalbaarheidsstudies
Hefboom
High Wind
Imalsosite
Inclusie Invest
Infrastructuur
Innovatiemezzanine
Iparc
Itineris
Kempense noord-
zuidverbinding
Kerncijfers
KidsInvest
Kunstgrasvelden
Levenswetenschappen
Maatwerk
Motum
Nautinvest
Newtec
Norkring
Ontoforce
Open scholen
Organisatie
Parkwind
Pmf Infrastructure Fund
Publiek private
samenwerking
Publiek vastgoed
Quinvita
Raad van bestuur
Rackivity
Rebo
Saninvest
Scholen van morgen
Slim Turnhout
Sociaal investeringsfonds
Sofi
Sporthallen
Sportinfrastructuur
Stopcontact op zee
Tina
Vastgoedcertificaten
Vesalius Biocapital
Via-Invest
Vlaamse belastingdienst
Voetbalstadions
Waarborgregeling
Winwinlening
Ysebaert, Clair
Zaal- en startkapitaal
Zaventem
Zorg
Zwembaden

2013

AT1
Additive manufacturing
Ambitie
Argen-x
ARKImedes
Bedrijfsfinanciering
Belastingdienst

Biocartis
Blue Gate Antwerp
Brownfields
Campus Syntra
Cardio3Biosciences
Creatieve industrie
Dbfm
Deugdelijk bestuur
Doen & durven
Dragon Commander
Ducatt
Duurzame ontwikkeling
Eiland Zwijsnaarde
Exit
FRX
Gebiedsontwikkeling
Gent R4
Gigant
Groefinanciering
Haalbaarheidsstudies
Handelsbeurs Antwerpen
Herstructurering
Huisvesting Fit
Huisvesting Go!
ILand
Imalsosite
Infrastructuur
Innoveren
Institutionele financiers
Itineris
JIMS Fitness
Kempense noord-
zuidverbinding
Kunstgrasvelden
Laboratoria Smeets
Lokale besturen
Mezzanine Partners 1
Modulaire
kinderdagverblijven
Multiplicom
Mydibel
Nautinvest
Nieuwpoort Rechtoeroever
Norkring
Offshore
Organisatie
Parkwind
Participatiefonds
Partnerschap
Pmf Infrastructure Fund
Posios
Publiek vastgoed
Q-Biologicals
Raad van bestuur
Rackivity
Rebo
Risicobeheer
Risicokapitaal
Ronse N60
Sanatorium Lemaire
Scholen van Morgen
Slim Turnhout
Sofi
Sportinfrastructuur

Stichting Brussels
Philharmonic
Stopcontact op Zee
Trod Medical
Vastgoed
Via-Invest
Vlaamse Erfgoedkluis
Virginie Lovelinggebouw
Waarborgregeling
Winwinlening
Xelkon
X-factor
Ysebaert, Clair
Zorg
Zwembaden

PMV- PUBLICATIES

FINANCIERINGSOPLOSSINGEN OP MAAT VAN ELK BEDRIJF

PMV investeert op maat en biedt een brede waaier aan instrumenten die een optimale financiële oplossing mogelijk maken, voor alle bedrijven die actief zijn in Vlaanderen. Zij streeft er altijd naar om samen te werken met andere partijen. Op die manier kunnen ondernemers met een goed managementteam en een sterk businessplan altijd terecht bij PMV om hun plannen te financieren. Download onze brochures op de website www.pmv.eu of vraag een gedrukt exemplaar aan.

WAARBORGEN bieden een goed alternatief als de bank u geen krediet kan verlenen, enkel en alleen omdat u onvoldoende zekerheden kunt bieden. Hierdoor verlaagt het risico voor uw bank en verhoogt uw kredietwaardigheid.

WINWINLENINGEN werden in het leven geroepen om particulieren fiscaal te stimuleren om geld ter beschikking te stellen aan vrienden, familie of kennissen, en zo te zorgen voor een gunstig ondernemingsklimaat. Zoals de naam suggereert, heeft iedereen iets te winnen bij deze formule.

MEZZANINE-FINANCIERING vult de ruimte tussen bankkrediet en het aandelenkapitaal. Met innovatiemezzanine investeert PMV in projecten van bedrijven die een subsidie hebben gekregen van het Instituut voor Wetenschap en Technologie.

GIGARANT verleent waarborgen aan banken voor de kredietaanvragen van kmo's en grote ondernemingen. Die waarborgen dienen zowel voor de financiering van de interne of externe groei als voor de optimalisering van de financiële structuur.

KIDSINVEST verstrekt financiering in de vorm van een achtergestelde lening voor zelfstandige onthaalouders en kinderdagverblijven. Deze kan gebruikt worden bij de start, de uitbreiding, de groei of de overname van een onderneming.

CULTUURINVEST verschaft de culturele en creatieve industrie financiële zuurstof via achtergestelde leningen en kapitaalparticipaties. Via coaching met het oog op een investering wordt ondernemerschap volop gestimuleerd.

AMBITIEKRANT vraagt aan opiniemakers wat hen drijft, waar ze de ideeën, de energie en de passie halen. Eén ding hebben ze gemeen: ze blijven niet bij de pakken zitten en ze laten het niet na om hun dromen na te jagen.

PMV-PERSPECTIEF 2019 leverde een bijdrage aan het nieuwe Vlaamse regeerakkoord, ook met betrekking tot de rol van PMV als speerpunt van het Vlaamse overheidsinstrumentarium.

COLOFON

Dit abecedarium is gedrukt op Cocoon, een volledig gerecycleerd papier met een certificaat van het Forest Stewardship Council.

Vormgeving en coördinatie gebeurden door Cantilis (www.cantilis.be). Teksten door PMV (lemmata) en Cantilis (interviews). Eindredactie door Ben Jehaes, 19 mei 2015.

Verantwoordelijke uitgever: Ben Jehaes
woordvoerder PMV,
Oude Graanmarkt 63
te 1000 Brussel
T +32 (0)2 229 52 30
F +32 (0)2 229 52 31
info@pmv.eu
www.pmv.eu

Fotografie, voor zover de foto's niet aangeleverd werden, door Christophe Vander Eecken en Ben Jehaes (PMV).

Met dank aan Peter De Keyzer (BNP Paribas Fortis), Wim Wouters (GriN), Saskia Van Uffelen (Ericsson Belux), Hans Vanoorbeek en Miguel Meuleman (PEBO), Michèle barones Coninx (Eurojust), Greet Grauls (Pensioenfonds Metaal OFP), dr. Henk Joos (FlandersBio), Alex De Broe (XANT), Fabrice Goffin en Tommy Deblieck (Zora).

19 mei 2015

CIJFERVERSLAG 2014 • Verslag
betreffende de cijfers, resultaten, vooruit-
zichten enz. in een afgelopen jaar.

